

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

STAROZÁKONNÍ KNIHA ESTER A JEJÍ PARAFRÁZE

Vedoucí práce: doc. ThLic. Adam Mackerle, Th.D.

Autor práce: Alena Štěpánová

Studijní program: Pedagogika volného času

Forma studia: Kombinovaná

2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedené v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 22. 4. 2023

.....
Alena Štěpánová

Poděkování

Děkuji doc. ThLic. Adamu Mackerlemu, Th.D., za jeho cenné rady, doporučení a odborné vedení mé bakalářské práce. Děkuji také své rodině za podporu při studiu.

Obsah

Úvod.....	5
1 Příběh a poselství knihy Ester	7
2 Obsah a komparace knihy Ester v MT a v LXX	9
2.1 Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu (1,1-2,17).....	9
2.2 Spor Mordokaje s Hamanem (2,21-7,10).....	12
2.3 Ustanovení svátku Purim (10,20-10,32)	15
3 Komparace vybraných parafrází se starozákonním textem.....	18
3.1 Olesen: Moje malá kufříková Bible	18
3.2 Davidson: The Story of Esther.....	19
3.2.1 Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu.....	19
3.2.2 Spor Mordokaje s Hamanem.....	19
3.2.3 Ustanovení svátku Purim	19
3.3 Lukešová: Příběhy z Bible	20
3.3.1 Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu.....	20
3.3.2 Spor Mordokaje s Hamanem.....	21
3.3.3 Ustanovení svátku Purim	22
3.4 Animovaný film pro mládež Biblické příběhy: Queen Esther.....	23
3.4.1 Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu.....	23
3.4.2 Spor Mordokaje s Hamanem.....	25
3.4.3 Ustanovení svátku Purim	26
3.5 Celovečerní film: Esther	27
3.5.1 Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu.....	27
3.5.2 Spor Mordokaje s Hamanem.....	28
3.5.3 Ustanovení svátku Purim	29
3.6 Hudson: Příběh královny Ester	30
3.6.1 Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu.....	31
3.6.2 Spor Mordokaje s Hamanem.....	33
3.6.3 Ustanovení svátku Purim	35
Závěr.....	38
Seznam zkratk	41
Seznam použitých zdrojů.....	42
Abstrakt.....	45
Abstract.....	46

Úvod

Tato bakalářská práce se věnuje starozákonní knize Ester a jejím parafrázím. Bible je dodnes nepřekladanější a nejčtenější knihou světa. Její parafráze jsou známé v mnoha podobách. Lidé si je vyprávěli již v dávných dobách a i pro dnešní čtenáře jsou stále zajímavé a poučné. Parafráze knihy Ester jsou oproti jiným parafrázovaným příběhům z Bible, jako jsou například Stvoření světa, Babylónská věž, Potopa světa, méně známé, ale neméně poutavé a poučné. Proto jsem si pro svou práci vybrala právě příběh královny Ester, abych se sama dozvěděla více o její odvaze a statečnosti a také o životě Židů, jejich svátcích, zvyklostech a zákonech.

Dalším motivem pro můj výběr bylo i výjimečné postavení ženy v Bibli, neboť většina známých biblických postav jsou muži. Postava Ester je charakteristická svou statečností, odvahou a moudrostí a také mimořádnou schopností získat si přízeň lidí ve svém okolí. Přesto však zůstala poslušná muži, zodpovědně přijala post královny a stala se oblíbenou hrdinkou nejen rabínů (Dubinová 2008, s. 156).

Starozákonní kniha Ester byla sepsána v několika verzích. Pro tuto práci budou použity dvě nejvýznamnější, a to hebrejská verze, tzv. masoretský text (MT), a řecká verze v Septuagintě (LXX). Verze v MT je nejkratší a je považována za původní a nejstarší verzi. Datuje se kolem 3. století př. n. l. (Rendtorff 2015, s. 335). Verze LXX je mladší, pochází přibližně z 1. století př. n. l. (Bándy 2004, s. 149). Ve srovnání s MT je delší, neboť obsahuje nejen překlady palestinských textů, ale je doplněna o několik řeckých dodatků, které jsou přijímány například v katolickém kánonu a řadí se tak mezi deuterokanonické knihy (Větrovec 2020, s. 15). Tyto dodatky měly zajistit lepší duchovní pochopení knihy (Kaiser, Hoblík 2006, s. 73-76). Autorství knihy Ester je připisováno neznámému Židovi, který byl moudrý a vzdělaný a dobře se orientoval v královském paláci. Tím Židem mohl být Mordokaj (Est 9,20, Bándy 2004, s. 149).

Protože se nedochovaly žádné rukopisy knihy Ester, které by pocházely z doby před přelomem letopočtu, pokusy o datování jednotlivých verzí zůstávají tedy pouze hypotetické (Černušková, Chalupa 2016, s. 23).

Významným rysem hebrejské verze (MT) je skutečnost, že v celé knize není ani jednou zmíněn Bůh, a to jak vlastním jménem, tak ani obecným označením (Chalupa 1999, s. 86-94).

Pro tuto práci bude MT čerpán z Českého studijního překladu Bible (ČSP) a LXX text bude čerpán z českého překladu Jeruzalémské Bible (JB). Jeruzalémská Bible sice není překladem Septuaginty, ale pro tuto komparaci byla zvolena z důvodu, že na naši kulturu a povědomí o knize Ester nepůsobila Septuaginta, ale právě verze, která je použita v JB (Černušková, Chalupa 2016, s. 15).

Jeruzalémská Bible je překlad hebrejského textu do řečtiny doplněný o řecké dodatky. Tento hybrid přeložili manželé Halasovi z francouzského překladu do českého jazyka (JB 1996, s. 4). A právě touto verzí se inspirovala většina autorů parafrází.

„Překlad je specifickým a důležitým prostředkem při převodu textů jedné kultury do jiné.“ (Chalupa 2017, s. 11)

V této bakalářské práci bude nejprve stručně představen obsah knihy Ester, budou charakterizovány hlavní postavy a místo, kde se příběh odehrává. Následné porovnávání textů bude provedeno metodou komparativní analýzy.

Pro porovnávání starozákonních (SZ) textů s jeho parafrázemi je nutné nejprve provést komparaci MT a LXX textu v českých překladech, aby bylo možné zjistit, zda jsou nebo nejsou dějové rozdíly v překladech těchto dvou verzí a jaké poselství předávají čtenáři.

Následně bude přistoupeno k porovnávání těchto dvou SZ textů s vybranými parafrázemi, zvláště moderními, určenými pro nejmenší čtenáře a posluchače, tedy s parafrázemi *Moje malá kufříková Bible* (Olesen 2012) a *The Story of Esther* (Davidson 1989), dále s parafrázemi určenými pro starší děti a dospívající mládež *Příběhy z Bible* (Lukešová 1993) a animovaným filmem *Biblické příběhy: Queen Esther* (1998) a nakonec s parafrázemi určenými pro čtenáře dospělé, tedy s celovečerním filmem *Biblické příběhy: Esther* (1999) a knihou *Příběh královny Ester* (Hudson 1996).

Cílem této práce je porovnat původní vyznění příběhu a poselství knihy Ester s vyzněním v těchto parafrázích, zamyslet se nad povahou a posláním hlavních postav a posláním celého příběhu. Zhodnotit způsob práce autorů parafrází s textem a porovnat, do jaké míry tyto parafráze předávají čtenářům stejné informace jako SZ texty, případně jak tato přeuvyprávění jejich poselství mění.

Parafrázování je velmi důležité téma, jedná se o interpretaci textu vlastními slovy a v některých případech může měnit dokonce i význam původního textu. Proto je zásadní, aby parafráze předávala čtenáři či posluchači stejný obsah, jako tomu bylo v případě původní myšlenky, neboť parafráze nepředpokládá čtenářovu znalost příběhu, a může tak předložit jinou pointu, než byla ta původní. V tom případě už by se nejednalo o parafrázi, ale o jiný, pouze podobný příběh.

1 Příběh a poselství knihy Ester

Starozákonní kniha Ester vypráví o dívce Hadase, která přijala jméno Ester a stala královnou Perské říše. Svou odvahou zachránila židovský lid před vyhubením. Počátek tohoto příběhu lze hledat téměř šest století před narozením Krista v době, kdy Židé z vůle babylonského krále Nabúkadnesara museli odejít do exilu v Persii. Teprve v té době vzniká pojmenování *Žid*. Dříve se tito lidé sami nazývali Izraelité nebo Hebrejové (Spiegel 2007, s. 62). „*Judaismus jako svébytné náboženství se rodí v okamžiku, kdy je židovský národ vyrván ze svých kořenů a vržen do krutosti zajetí.*“ (Chouraqui 1995, s. 13)

Většina Židů musela odejít ze země a rozptýlila se do celého tehdy známého světa. Dokázali přežít jen díky své soudržnosti a obětavosti a především díky svému přísnému monoteistickému náboženství (Terner 1993, s. 7-8).

Král Nabúkadnesar se usadil na trůně déle než čtyřicet let (605 až 562 př. n. l.) a je popisován jako vynikající panovník a vojevůdce (Bič 1990, s. 80-81). Biblická tradice ho však označuje za krutého vládce, dobyvatele a nepřítele Izraele, neboť zničil Jeruzalém a velkou část Židů deportoval do Babylonie. Přikázal veliteli svého vojska podmanit všechna města a nešetřit přitom žádné království (Jepsen 1997, s. 53, s. 188).

Roku 539 př. n. l. dobyl Babylon perský král Kýros II., který respektoval židovské náboženství, a jeho výnosem získali všichni zajatci svobodu. Židé měli možnost vrátit se zpět do své domoviny. Této možnosti však využilo jen malé množství Židů. Většina z nich se rozhodla zůstat v Persii, protože Jeruzalém a celá jejich vlast byla značně zdevastována (Spiegel 2007, s. 62-63). Židé byli postihováni pogromy, vraždami a vyhnanstvím a byli tak oběťmi doby a okolí, v němž žili. Spoluvytvářeli dějiny země, v nichž bydleli (Schubert 2003, s. 5). Kniha Ester obsahuje mnoho historických popisů a událostí, přesto ji nelze označovat za knihu dějepisnou. Podle Chalupy (2017, s. 22-23) je příkladem narativní teologie. Podrobný popis historických území a událostí je možné nalézt např. v knize Starověký Přední východ od J. Součkové (1979) nebo v knize Královská tažení ve starém Orientu od A. Jepsena (1997).

Ester je perské jméno a znamená *hvězda*. Její židovské jméno bylo Hadasa, to znamená *myrta*. Ester je popisována jako krásná dívka, se kterou se oženil král Achašveroš poté, co zapudil svoji manželku, královnu Vašti. Vašti odmítla předstoupit před krále, který pro ni v opilosti na hostině poslal, aby se pochlubil její krásou. Král Achašveroš vynikal bohatstvím a štědrostí, které se projevovalo při hostinách, na které zval jak vysoce postavené lidi, tak i obyčejný lid ze Šúšanu (Chalupa 2017, s. 42).

Další významnou postavou je Žid jménem Mordokaj, který nevyužil možnosti návratu do své vlasti a zůstal žít v Šúšanu. Mordokaj vychovával Ester, dceru svého strýce, které se ujal po smrti jejích rodičů (ČSP 2009, s. 609).

V příběhu vystupuje také negativní postava Haman, jeden z vysoce postavených králových poradců. Hamanovi se všichni klaněli až na Mordokaje, kterému se proto chtěl Haman pomstít stejně jako celému jeho lidu, tedy všem Židům v Persii. Mordokaj se přitom Hamanovi neklaněl z úcty k Hospodinu, neboť božská pocta nepatří někomu, kdo byl do daného stavu povýšen (Větrovec 2020, s. 105).

Díky lsti získal Haman svolení krále beztrestně útočit na Židy a zabíjet je. Tento den stanovil tažením losu. Mordokaj požádal Ester, aby prosila krále za jejich záchranu. Ta tím ale kvůli přísným zákonům a nařízením riskovala svůj život. Ester získala královu přízeň a požádala ho, aby i s Hamanem přišli na hostinu, kterou pro ně uspořádala. Haman zatím usiloval Mordokajovi o život, nechal připravit šibenici, na které měl být Mordokaj oběšen. Ester usvědčila Hamana z podvodu a nenávisti

vůči Židům, kvůli níž byl ohrožen i její život. Král se rozhněval a nechal Hamana oběsit na šibenici, kterou on sám plánoval pro Mordokaje. Hamanovo místo u dvora pak získal Mordokaj a stal se správcem jeho majetku. Ester společně s Mordokajem přesvědčili krále, aby vydal nařízení, kterým dovolil Židům, aby ve stanovený den byli ozbrojeni a bránili se násilí. Vítězství Židů pak vrcholí ustanovením svátku Purim (ČSP, JB).

Svátek Purim je významný židovský svátek, který je označován za nejhlasitější a nejradostnější. Případá na 14. a 15. adar (Nosek, Damohorská 2016, s. 239).

15. adar, zvaný též Šušan Purim, reflektuje události, kdy ve městě Šúšanu nastal klid od nepřátel až o den později než v neopevněných městech (Nosek, Damohorská 2016, s. 240).

Purim neboli Svátek losů je oslavou a poděkováním za záchranu před zlým Hamanem a před zničením židovského národa (Kunetka 2001, s. 86). Židé v tento den obdarovávají chudé, pořádají sváteční hostiny a vyměňují si dárky. Pořádají se také karnevalové slavnosti, které symbolicky připomínají události v knize Ester (Spiegel 2007, s. 185-189).

Mezi sváteční zvyky patří i předčítání z Megily, tj. svitku Ester. Megila se čte na Purim dvakrát: večer a ráno během modlitby. Při večerním předčítání v synagoze se rozpoutá ohlušující rámus vždy, když je vysloveno Hamanovo jméno. Děti i dospělí křičí, dupou a tlučou do lavic, aby tak symbolicky dali Hamanovi najevo pohrdání (Spiegel 2007, s. 185-189). K přehlušení Hamanova jména bývá použito i tzv. řehtaček, opatřených nápisem Purim (Kosáková 2006, s. 66).

Kniha Ester je označována za výjimečnou. Zatímco ostatní knihy Bible poukazují na způsob, jakým Bůh řídí svět, který stvořil, v knize Ester napadá čtenáře, že los a náhoda jsou těmi, kdo řídí události. Není zde nijak vysvětleno, za co měli být Židé potrestáni, čím se prohřešili, proč Mordokaj neuznává Hamanovu autoritu a proč Haman nenávidí všechny Židy. Kniha Ester zná mnohé detaily a pravidla perského královského dvora, ale také mnoho situací nevysvětluje. K poselství tohoto příběhu patří zjištění, že Bůh židovský národ neopustí. Dokonalost Božího vedení je zobrazena například v situaci, kdy zlo určené Hamanem pro Mordokaje nakonec znamenalo zlo pro samotného Hamana (Ariel 2016, s. 7-9).

2 Obsah a komparace knihy Ester v MT a v LXX

Pro účely této práce byly vybrány tři významné části knihy Ester, které určují a ovlivňují další děj příběhu: *Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu* (zejména se zaměřením na způsob, jakým byla nová královna vybírána), *spor Mordokaje s Hamanem* (se zdůrazněním postavy Mordokaje, která je v příběhu nezastupitelná, neboť to on měl konflikt s Hamanem, on dával Ester rady, které poslouchala, a on je v konečném důsledku příčinou vyvražďování Židů) a *ustanovení svátku Purim* (který je vyvrcholením celého příběhu a hlavní pointou knihy Ester).

Podobně dělí vyprávění ve svém komentáři i Chalupa (1999, s. 50), a to na dva hlavní dějové oblouky. Prvním je zavržení královny Vašti, shromažďování dívek a nalezení nové královny. Druhý oblouk se zabývá sporem mezi Mordokajem a Hamanem. První oblouk vytváří předpoklad pro oblouk druhý. Pro komparaci této práce je podstatný i epilog vyprávění, kterým je ustanovení svátku Purim, neboť tím celý příběh vrcholí a je důvodem, proč je svátek Purim dodnes slaven.

Každá z vybraných částí příběhu bude pro přehlednost rozdělena do dalších podkapitol, které budou podrobně porovnávány a analyzovány.

2.1 Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu (1,1-2,17)

1a) Královská hostina a rozhodnutí krále pochlubit se Vašti (1,3-1,11)

SZ text: Ve třetím roce kralování uspořádal Achašvéroš hostinu pro všechna svá knížata a otroky, aby se pochlubil svým bohatstvím a svojí velikostí. Přehlídka trvala sto osmdesát dnů a byla završena sedmidenní hostinou pro všechny lid na hradě Šúšanu. Také královna Vašti pořádala hostinu pro ženy královského domu. Sedmý den oslav se podnapilý král rozhodl pochlubit se královnou Vašti a její krásou. Prikázal tedy svým eunuchům „*aby přivedli královnu Vašti před krále s královskou korunou. Chtěl ukázat národům a knížatům její krásu; byla totiž hezkého vzhledu.*“ (ČSP, Est 1,11)

Komentář: V LXX předchází všem událostem sen Mordokaje (Est 1,1a-1r). Jde o zápasení dvou draků, které představuje zápas Mordokaje s Hamanem, tedy zápas dobra a zla. Ester je ve snu přirovnána k řece, ve kterou se proměnil malý pramínek. Tím pramínkem je ve snu volání všech spravedlivých (tj. Židů) k Bohu za jejich záchranu. Tento sen předvídá události a nutí Mordokaje přemýšlet o Božích záměrech. MT se o snu Mordokaje nezmiňuje (JB).

Mordokajův sen ukazuje čtenáři Boží záměr, který ovlivňuje události. Také ohrožení života je díky apokalyptickému snu v LXX mnohem naléhavější než v MT (Černušková, Chalupa 2016, s. 22).

1b) Královna Vašti odmítá přijít (1,12)

SZ text: „*Ale královna Vašti odmítla přijít na králův příkaz, který jí vyřídili kleštěnci. Král se nanejvýš rozlítl a vzplál hněvem.*“ (JB, Est 1,12)

Komentář: Shodně v obou verzích královna Vašti odmítá přijít, ale nelze se dozvědět důvod jejího odmítnutí. Podle Ariela (2016, s. 18) probíhá mezi Achašvérošem, Vašti, ministry a lidem dobře ukrývané měření sil. Královna Vašti se totiž chovala mezi ženami stejně jako Achašvéroš mezi muži.

1c) Král se radí, co provést s Vašti za to, že neuposlechla rozkazu (1,12-1,15)

SZ text: „*Král se velmi rozhněval a vzplanula v něm zloba.*“ (ČSP, Est 1,12) Proto se král ptal mudrců, co se má provést s královnou za to, že neuposlechla jeho příkazu. Memúkan říká, že královna se neprovinila pouze proti králi, ale také proti všem mužům, neboť až se ostatní ženy dozvědí o jednání Vašti, budou i ony pohrdat svými manžely (ČSP).

Komentář: V obou verzích shodně se král velmi rozhněval, ale není známo, jestli ho rozhněvalo to, že Vašti neuposlechla jeho rozkaz (jakýkoliv), nebo to, že se nemohl pochlubit její krásou a svou vládou nad královnou. Nikdo se nezajímal o důvod, proč Vašti odmítla přijít, očekávala se pouze poslušnost a podřízení se všem žen, tedy i královny, vůči mužům. Memúkan zdůrazňuje, že král je příkladem pro ostatní, a pokud by Vašti nebyla potrestána, pak by ani ostatní ženy neposlouchaly své muže (ČSP, JB).

1d) Rozhodnutí krále zapudit Vašti (1,16-1,22)

SZ text: Memúkan radí králi, aby zbavil Vašti její královské hodnosti a vyhledal si jinou královnu, a to lepší, než je ona. To ať vyhlásí v celém království. Král učinil podle rady Memúkana, poslal dopisy do všech království, aby každý muž vládl ve svém domě a mluvil jazykem svého národa (ČSP, JB).

Komentář: Shodně v obou verzích je patrná manipulace s králem. Král pouze poslouchá rady eunuchů, neprojeví svůj vlastní názor. Možná je to způsobeno tím, že sedmý den oslav je již ve značně podnapilém stavu.

Ariel (2016, s. 18) se domnívá, že králi vadila nezávislost Vašti, její pýcha a hrdost, která pramenila z jejího vysoce urozeného původu vnučky krále Nabúkadnesara. Proto chtěl král Vašti ponížít a zostudit.

Chalupa (2017, s. 56) ve svém komentáři dokonce uvádí, že Vašti byla popravena. Tuto skutečnost však ČSP ani JB neuvádí.

1e) Vyhledávání nové královny (2,1-2,4)

SZ text: Po čase, když opadla králova zloba, vzpomněl si na Vašti, na to, co provedla, jak o ní bylo rozhodnuto, i na to, co se spolu s ní ztratilo. Královi *mládeci*, kteří mu sloužili, mu poradili, aby nechal vyhledat dívky, panny hezkého vzhledu, a shromáždil je na hradě Šúšan do domu žen, kde se o ně postará eunuch a správce žen Hegaj. Dívkám bude poskytnuta náležitá péče a ta, která se bude králi líbit, se stane královnou namísto Vašti. Králi se ta rada zalíbila a učinil tak (ČSP, JB).

Komentář: Podle MT mají být vyhledány panny hezkého vzhledu, stejně tak i v LXX mají být vyhledány krásné a neporušené dívky. Jiná kritéria král nemá.

1f) Mordokaj vychovává Hadasu (2,5-2,7)

SZ text: Na hradě Šúšanu žil Žid jménem Mordokaj, který byl spolu s vyhnanci odveden z Jeruzaléma babylonským králem Nabúkadnesarem. Mordokaj vychovával Hadasu čili Ester, dceru svého strýce, protože už neměla otce ani matku. Ester byla velmi hezkého vzhledu (ČSP, JB).

Komentář: Zde je možné se dozvědět, že Ester osiřela a jejím vychovatelem (pěstounem) se stal bratranec Mordokaj. Za jakých okolností přišla Ester o rodiče, zde není vysvětleno. Není ani známo, kolik let bylo Ester, jaký vztah měla k bratranci, nebo jestli měla ještě i další příbuzné, tedy i jinou možnost, kam se uchýlit.

1g) Ester vzata do královského domu (2,8-2,9)

SZ text: Po vyhlášení králova rozkazu byly shromážděny mnohé dívky na hradě Šúšan a svěřeny do péče strážce žen Hegaje. Ester se mu zalíbila a získala si jeho přízeň. Proto přednostně dostala, co jí náleželo k okrase a výživě. Navíc jí přidělil sedm komorných a přemístil ji do lepších komnat v harému (ČSP, JB).

Komentář: Shodně se v obou verzích píše, že Ester *byla vzata* do královského domu. Toto slovní spojení vyvolává předpoklad, že se tak stalo proti její vůli. Zřejmě z poslušnosti tedy uposlechla nařízení. Možná i proto, že se bála neuposlechnout nebo že nechtěla Mordokajovi přidělovat starosti. Také je možné se dozvědět, že si Ester získala přízeň Hegaje, ale z jakého důvodu se tak stalo, SZ texty neupřesňují.

1h) Ester neprozradila svůj původ (2,10-2,11)

SZ text: Ester neprozradila svůj národ ani své příbuzenstvo, protože jí to Mordokaj zakázal. Každý den se pak procházel před domem žen, aby se dozvěděl, jak se Ester daří a co se s ní bude dít (ČSP, JB).

Komentář: Obě verze situaci uvádějí stejně. Není však jasné, z jakého důvodu Mordokaj toto Ester zakazuje, ani to, jestli Ester splnila příkaz Mordokaje pouze z poslušnosti, nebo si byla i ona vědoma nebezpečí rozdílného původu. Vždyť král neupřesnil při výběru své požadavky ohledně národnosti, požadoval pouze krásné panny.

1i) Příprava dívek na setkání s králem (2,12-2,15)

SZ text: Každá dívka měla po dvanácti měsících péče předstoupit před krále. Dostala vše, oč požádala, aby si to vzala s sebou z harému do královského paláce. Šla tam večer a druhého dne ráno odcházela do jiného harému, který byl svěřen královskému kleštěnci Šaašgazovi, pověřenému hlídáním vedlejších žen. Ke králi se již nevracela, pokud si ji král nezamiloval a jmenovitě ji nepovolal zpět. Ester si nevyžádala nic víc než to, co jí určil královský kleštěnc Hegaj. Ester nalezla milost u všech, kteří ji viděli (ČSP, JB).

Komentář: Příprava dívek je v obou verzích stejná, je velmi dlouhá a náročná, dokonce je vydáno nařízení, co všechno dívky musejí podstoupit. Ani z jedné verze se však nelze dozvědět, o co konkrétně dívky mohou žádat, aby si vzaly z domu žen do královského paláce, a co Hegaj určil Ester, aby si vzala s sebou.

1j) Král si Ester zamiloval (2,16-2,17)

SZ text: Ester přivedli ke králi v desátém měsíci, to je v měsíci tebetu, v sedmém roce jeho kralování. Král si Ester zamiloval nade všechny ženy a získala u něj milost a milosrdenství více než všechny ostatní panny. Na hlavu jí vložil královskou korunu a ustanovil ji královnou místo Vašti (ČSP, JB).

Komentář: *V sedmém roce jeho kralování*, zde je patrný časový posun, jeden rok trvala příprava dívek, ve třetím roce kralování zapudil Vašti, tzn., že přibližně tři roky byl Achašvéroš bez královny. Oba texty shodně uvádějí, že král si vybral Ester. Ale ani z jednoho textu se nelze dozvědět, proč si král Ester zamiloval a čím si získala jeho přízeň. Jestli to bylo pouze pro její krásu, nebo i její odvahou, skromností a moudrostí.

2.2 Spor Mordokaje s Hamanem (2,21-7,10)

2a) Král v ohrožení (2,21-3,1)

SZ text: Když Mordokaj seděl v královské bráně, dva nespokojení královští eunuši, Bigtan a Tereš, chtěli vztáhnout ruku na krále Achašvéroše. Mordokaj tuto záležitost oznámil Ester a ona pak Mordokajovým jménem promluvila s králem. Záležitost se pak vyšetřovala a ti dva byli pověšeni. Vše pak bylo zapsáno do knihy Letopisů. Krátce po těchto událostech povýšil král Achašvéroš Hamana a dal mu přednostní postavení před všemi jeho druhy v úradě (ČSP, JB).

Komentář: Velmi důležitý okamžik, kdy Mordokaj odhalí plánovanou královraždu a za pomoci Ester zabrání neštěstí. Není však znám důvod, proč královští eunuši usilují králi o život (Chalupa 2017, s. 79). Čtenář by zde očekával, že král ocení Mordokajův čin. To se ale nestane a král ve stejné době povýší z neznámého důvodu Hamana. Naštěstí pro Mordokaje král nechá tuto událost zapsat do knihy Letopisů. Obě verze toto uvádějí shodně.

2b) Mordokaj se neklaní Hamanovi (3,2-3,5)

SZ text: Všichni královi otroci klekali a klaněli se Hamanovi, protože to tak král přikázal. Mordokaj však neklekal a neklaněl se. Královi otroci Mordokajovi domlouvali, ale když neuposlechl, oznámili to Hamanovi, aby se přesvědčili, zdali ob stojí Mordokajovo vysvětlení, že je Žid. Když Haman viděl, že Mordokaj nekleká a neklaní se mu, vybuchl zlostí (ČSP, JB).

Komentář: Obě verze shodně uvádějí, že Mordokaj před Hamanem nekleká a neklaní se mu, a odůvodňují to tím, že je Žid. Ale proč se jako Žid neklaní, nevysvětlují. Skutečnost, že se Mordokaj neklaní, uráží Hamanovu ješitnost a Mordokajovo vysvětlení podněcuje jeho nenávisť ke všem Židům.

Chalupa (1999, s. 68) vysvětluje, že Mordokaj odmítá prokazovat úctu Hamanovi, protože jako Žid vyhrazuje klanění pouze Bohu.

2c) Metání losu a Hamanova pomsta všem Židům (3,7-3,8)

SZ text: Haman chtěl vyhladit všechny Židy v království, celý Mordokajův národ. Den, kdy se tak stane, měl určit púr (to je los). Los padl na dvanáctý měsíc, což je adar. Haman řekl králi Achašvérošovi o národu, který je roztroušený ve všech provinciích království a který neplní královská nařízení, ale řídí se vlastními zákony. „*Pokud by se králi líbilo, nechť je zapsáno, aby je vyhubili...*“ (ČSP, Est, 3,9) Haman je ochoten za královo svolení vyplatit deset tisíc talentů stříbra do královského pokladu (ČSP, JB).

Komentář: Haman nechal padnout los, což podává důkaz o rituální povaze tohoto konání, neboť králové si na začátku roku nechávali věštit od astrologů a kněží osud a očekávané události roku (Ariel 2016, s. 56).

Zde je možné se dozvědět, že los padl na 13. den dvanáctého měsíce. Zbývá tedy jedenáct měsíců na přípravy (Chalupa 1999, s. 96).

2d) Haman dostává svolení jednat (3,10-3,11)

SZ text: Král sňal ze své ruky prsten a podal jej Hamanovi a řekl, že mu dává stříbro i ten národ, aby s ním naložil, jak bude chtít. Třináctého dne v prvním měsíci bylo napsáno jménem krále vše, co Haman přikázal, a pečetěno královým prstenem. Dopisy běžci doručili do všech královských provincií. Stálo v nich, aby vyhladili všechny Židy třináctého dne dvanáctého měsíce, to je měsíce adaru, a uloupili jim kořist (ČSP, JB).

Komentář: V obou verzích shodně král odmítá Hamanův dar za vyhlazení Židů a nechá Hamana jednat, jak sám uzná za vhodné. Haman navrhuje králi vyhladit jeden národ, aniž by mu upřesnil, o který národ konkrétně jde, a aniž by uvedl důvody, které ho vedou k tomuto činu (Ariel 2016, s. 60). Ani král se nezajímá, o jaký národ se jedná a co je důvodem k jeho vyhlazení.

LXX je doplněna o přídavek, kterým je celé znění dopisu. Píše se zde, aby byly bez milosti vyhlazeny všechny osoby, které Haman označil: „*Že jde o národ, který se řídí podivnými zákony, je nepřátelský a dopouští se nejhorších zločinů.*“ (Est, 3,13e) Ale ani zde není uvedeno, o který národ se jedná (JB).

2e) Mordokajův nářek (4,1-4,7)

SZ text: „*Mordokaj se dozvěděl o všem, co se stalo. I roztrhl své roucho a vzal na sebe pytlovinu a popel...*“ (ČSP, Est, 4,1) a dal se do hrozného a hořkého křiku. Přišel až před královskou bránu, dále se nesmělo vejít v oděvu z pytloviny. Všude, kam dorazilo královo nařízení, nastal pro Judejce velký smutek, půst a pláč. Mnozí oblékli žíněné roucho a popel (ČSP, JB).

Komentář: Tuto událost uvádějí oba texty stejně. V starozákonních textech je roztržení roucha znamením velkého citového rozrušení. Šaty mají symbolický význam. Obléknutí do žíněného oděvu a posypání popelem patřilo ke kajícím se projevům (Chalupa 2017, s. 102).

2f) Mordokaj žádá Ester o pomoc (4,6-4,17)

SZ text: Mordokaj poslal Ester po Hatákovi nařízení o jejich vyhlazení, přikázal jí, aby vešla ke králi prosit u něho o milost a přimlouvav se za svůj národ. Ester však namítá, že kdokoliv přijde ke králi bez zavolání, bude usmrčen. Ale Mordokaj naléhá dál a vysvětluje Ester, že ani ona, přestože je v paláci, nebude ušetřena. A pokud bude v této chvíli mlčet, spása a osvobození Židů přijde z jiné strany, ale ona i dům jejího otce zahyne. Kdo ví, zda se nestala královnou právě pro tuto chvíli. Ester vzkáže Mordokajovi, aby se za ni tři dny a tři noci postili, i ona se postí a pak půjde ke králi: „*... a jestliže zahynu, zahynu.*“ (ČSP, JB, Est 4,16)

Komentář: Obě verze se shodují, že Mordokaj Ester doslova *přikázal*, aby šla prosit krále o milost. Ona však ví, že neuposlechnutí králova rozkazu může zaplatit životem. Ví, že Vašti také neuposlechla králova rozkazu a byla potrestána. Ester má však vážný důvod, a to záchranu svého národa před vyhubením, a proto je ochotna riskovat i svůj život.

V LXX Mordokaj nabádá Ester, aby se modlila k Pánu za záchranu Izraele. Tato verze je doplněna o modlitbu Mordokaje i Ester, ve které je veškerý osud národa vkládán do rukou Božích (JB).

Ve vypjaté situaci se Mordokaj i Ester obracejí v modlitbě k Bohu (Černušková, Chalupa 2016, s. 64).

Mordokaj se domnívá, že Ester se stala královnou právě pro chvíli, jako je tato (Chalupa 2017, s. 48).

2g) Ester předstupuje před krále bez vyzvání (5,1-5,8)

SZ text: Třetího dne se Ester oblékla do královského roucha a postavila se na nádvoří naproti královskému domu. Jakmile ji král na nádvoří uviděl, získala v jeho očích milost a vztáhl k ní zlaté žezlo. Ester přistoupila blíž a dotkla se hlavice žezla. Král je ochoten vyhovět její žádosti až do poloviny království. Ester požádala krále, aby přišel i s Hamanem na hostinu, kterou pro ně uspořádala. Při pití vína se král zeptal,

jaká je její prosba. Ester žádá krále, aby přišel i druhý den s Hamanem na hostinu, pak již vysloví své přání (ČSP, JB).

LXX je doplněna o přídavek: *Třetí den, když Ester skončila své modlitby, převlékla se do krásných šatů a vzývala Boha. Srdce úpělo strachy. Předstoupila před krále, který seděl na trůně. Třpytil se zlatem, díval se rozhněvaně, až z něho šel strach. Královna se zhroutila. Bůh obměkčil královo srdce a ten se strachoval o Ester. Vyskočil z trůnu a vzal ji do náruče. Když se vzpamatovala, zvedl své zlaté žezlo a položil je Ester na krk, objal ji a řekl jí: „Uklidni se! Nezemřeš! Naše nařízení platí jen pro obyčejné lidi.“* (JB, Est 5,1a-2b) Ester tedy vysloví své přání, pozve krále i s Hamanem na hostinu.

Komentář: Statečná Ester jde ke králi bez vyzvání, zjistí, že král je jí nakloněn, ale přesto nevysloví přímo svou prosbu. Ester pozve krále na hostinu, zřejmě ho již dobře zná a ví, že král, ovlivněn dobrým jídlem a pitím, bude přístupnější k její žádosti. Ester je tedy nejen statečná, ale i velmi moudrá a prozíravá.

Ester zve na hostinu také Hamana, což se podle Ariela (2016, s. 106) zprvu zdá jako zbytečná komplikace, ale Ester má již v hlavě propracovaný plán.

Z MT se lze dozvědět pouze to, že Ester získala královu přízeň, dodatek v LXX vysvětluje teologicky, proč k tomu došlo: *„Tu Bůh změnil králova ducha k mírnosti.“* (Chalupa 1999, s. 96-97)

2h) Králova bezesná noc (6,1-6,3)

SZ text: Té noci se od krále vzdálil spánek, proto si nechal předčítat z knihy Letopisů. Našlo se zapsáno, jak Mordokaj odhalil dva eunuchy, kteří chtěli vztáhnout ruku na krále. Zjistil také, že se Mordokajovi nedostalo žádného ocenění ani pocty za jeho záchranu. Na nádvoří královského domu vešel právě Haman. Na radu své ženy Zareš přišel navrhnout králi, aby Mordokaje pověsili na kůl, který pro něho připravil (ČSP, JB).

Komentář: Je to pouze zvláštní náhoda, že právě tuto noc po první hostině nemůže král usnout a připomíná si hrdinství Mordokaje? Zde zřejmě zasahuje skrytý Bůh. V MT si král nechává číst z knihy Letopisů, v LXX je tato kniha nazvána knihou Paměti neboli Kronik. Význam obou verzí se neliší.

Ariel (2016, s. 118) označuje tuto noc za noc, kdy došlo k zázraku, za zásadní obrat, za klíčový moment. Do této chvíle Haman stoupal stále vzhůru a od této chvíle jej čeká strmý pád. Naopak Mordokaj se odráží ode dna do výšin.

2i) Pocta Mordokajovi (6,6-6,8)

SZ text: Král se zeptal Hamana, co se má udělat pro muže, kterému by chtěl vzdát poctu. Haman si pomyslel, že král bude chtít prokázat poctu jemu, proto odpověděl: *„Muži, kterému by král chtěl vzdát poctu, ať přinesou královský oděv, do něhož se oblékal král, a koně, na němž jezdil král, a královskou korunu, která byla vložena na jeho hlavu.“* (ČSP, Est 6,7-8) Král řekl Hamanovi, aby tedy tuto poctu učinil Židu Mordokajovi. Haman vykonal, co mu král poručil. Doma pak vše vyprávěl své ženě Zereš. Ta varuje Hamana před Mordokajem (ČSP, JB).

Komentář: Shodně v obou verzích se má Mordokajovi dostat stejných poct. Pro Hamana je to veliká potupa, že právě on musí poctu Mordokajovi prokázat. To v něm stupňuje jeho nenávist k Židům.

Chalupa (2017, s. 125) komentuje, že Hamanova návštěva u panovníka se ubírá jiným směrem, než byl původní Hamanův plán, a jeho žádost není vyslovena. Naopak dochází k neočekávanému zvratu, kdy Haman musí prokázat pocty Mordokajovi, kterého chtěl pověsit na kůl.

2j) Usvědčení Hamana a jeho zakopnutí (7,1-7,10)

SZ text: Druhý den na hostině se král opět ptá Ester na její přání. Královna prosí o svůj život a zachování svého národa. Vysvětluje, že byli prodáni, ona i její národ, aby je vyhladili. Král Achašvéroš se ptá královny Ester, kdo toto chce provést? „*Tím protivníkem a nepřitelem je tento zlý Haman.*“ (ČSP, Est 7,6) Král se rozzlobil a odešel do zahrady. Když se vracel, uviděl Hamana, jak padl na lůžko, na němž byla Ester. Král řekl: „*Chceš snad ještě znásilnit královnu u mě v domě?*“ (ČSP, Est 7,8) Jeden z eunuchů poradil králi, aby Hamana pověsil na kůl, který připravil pro Mordokaje. Král souhlasil a nechal Hamana pověsit (ČSP, JB).

Komentář: Podle Chalupy (2017, s. 130) tímto vyprávění vrcholí. Ester usvědčí Hamana, který plánuje zhubu celého židovského národa, tedy i královny. Haman je odsouzen k trestu smrti a popraven je způsobem, který chystal pro Mordokaje.

Vyústění situace, kdy je Haman pověšen na šibenici, která byla postavena pro Mordokaje, lze přirovnat k českému přísloví: „*Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.*“

2.3 Ustanovení svátku Purim (10,20-10,32)

3a) Mordokaj správcem Hamanova domu (8,1-8,2)

SZ text: Král Achašvéroš daroval královně Ester dům Hamana a jeho jmění. Ta vysvětlila králi, čím pro ni je Mordokaj, král sňal svůj prsten, který předtím vzal Hamanovi, a dal ho Mordokajovi. Ester ustanovila Mordokaje správcem nad Hamanovým domem (ČSP, JB).

Komentář: Mordokaj je povýšen na prvního muže v království hned po králi. Obě verze popisují situaci shodně.

3b) Ester prosí o záchranu Židů (8,3-8,6)

SZ text: Ester znovu prosí krále o smilování, aby odvrátil zlo Hamana a jeho plán, který zamýšlel proti Židům. Prosí, aby se vrátily dopisy Hamana, které napsal o zhubě Židů (ČSP, JB).

Komentář: Oba texty shodně popisují, že královna šla za králem podruhé bez vyzvání. Nelze se však dozvědět, jestli šla ke králi opět se strachem, nebo si již byla jista královou náklonností a vědomím, že je v bezpečí.

3c) Král pověřuje Mordokaje záchranou Judejců (8,7-8,10)

SZ text: Král Achašvéroš řekl Ester a Mordokajovi, aby jeho jménem napsali Židům, co se jim líbí, a zapečetili královým prstenem. Královští písaři sepsali všechno, co Mordokaj přikázal. To bylo, že král dovolil Židům, aby povstali k obraně svého života. Dovolil jim pobít všechny ozbrojené muže, kteří by je chtěli napadnout, i s ženami a dětmi a vyplnit jejich majetek. To ať zapečetí královským prstenem. Každý takový výnos sepsaný ve jménu krále a zapečetěný jeho prstenem je neodvolatelný. To se mělo stát ve všech krajích krále Achašvéroše třináctého dne dvanáctého měsíce, což je adar (ČSP, JB).

Komentář: Král se opět zbavuje své zodpovědnosti a nechává místo sebe jednat někoho jiného, tentokrát Mordokaje. V LXX je na rozdíl od MT možné nalézt znění celého dopisu, který napsal Mordokaj ve jménu krále. V tomto dopise jsou sice Mordokaj a Ester označeni za zachránce, ale všechny zásadní události vede a řídí nejsvrchovanější Bůh. „*To Bůh proměnil (...) den zkázy v den jáсотu.*“ (JB, Est 8,12s)

Záchranu Židů komplikuje neodvolatelnost nařízení, která jsou sepsána královým jménem a zapečetěna jeho prstenem. Nezbývá tedy jiná možnost než vydat jiná nařízení, která opravňují Židy k sebeobraně (Chalupa 1999 s. 51).

3d) Naděje pro Judejce (8,11-8,17)

SZ text: Mordokaj poslal dopisy, aby se Židé přichystali pomstít svým nepřítelům. Toto nařízení bylo vydáno na hradě Šúšanu. Mordokaj vyšel od krále v královském oděvu z modré a sněhobílé lněné tkaniny, s velkou zlatou korunou a pláštěm z mořského hedvábí a purpuru. Město Šúšan jásalo a radovalo se. Pro Židy to byl den světla, jáсотu, radosti a slavného vítězství (ČSP, JB).

Komentář: MT hovoří o tom, že měl Mordokaj velkou zlatou korunu, LXX ji naopak nazývá velkou zlatou členkou. Podle MT byl Mordokaj oděn v modrém oděvu, LXX hovoří o šatech z fialového purpuru. Ať už byl šat Mordokaje v jakékoliv barvě, jisté je, že to byl královský oděv, což poukazuje na jeho vysoké postavení, důležitost a důvěru, které se Mordokajovi dostalo.

3e) Obrat a strach z Mordokaje (9,1-9,14)

SZ text: Mnohé národy země se připojovaly k Židům, protože z nich měly strach. V den, kdy mělo nastat jejich vyhlazování, však nastal zvrát a Židé se zmocnili svých nepřítel. A všichni ti, kteří konali službu pro krále, podporovali Židy, protože měli strach z Mordokaje. Židé pobili všechny své nepřátele. Na hradě Šúšanu zabili pět set mužů. Zabili i deset synů Hamana, ale nevztáhli ruku na kořist. Ester znovu prosí krále, aby i zítra směli Judejci jednat podle dnešního nařízení (ČSP, JB).

Komentář: Podle Chalupy (1999, s. 51) čtenář žasne nad rychlým zvrátem, ke kterému došlo. Ve všech krajinách krále Achašvéroše Židé pobili všechny své nepřátele.

Z Mordokaje se stal velmi vážený a také obávaný muž. Ale znovu je to Ester, která zařídí, aby i následující den mohli Židé bránit svůj život a svůj národ.

3f) Den hodování a radosti (9,15-9,19)

SZ text: Židé v královských provinciích povstali k obraně svého života třináctý den měsíce adaru, zabili sedmdesát pět tisíc nepřítel, ale nevztáhli svou ruku na kořist. Čtrnáctého dne měli klid a učinili ho dnem hodování a radosti. Židé v Šúšanu se shromáždili třináctého a čtrnáctého adaru, zabili tři sta mužů, ale nevztáhli svou ruku na kořist. Patnáctého dne odpočívali a učinili ten den dnem hodování a jáсотu. Tím se vysvětluje, proč Židé z venkova, kteří bydlí v neopevněných vesnicích, oslavují čtrnáctý den adaru, kdežto pro Židy z měst je oním šťastným dnem patnáctý den adaru (ČSP, JB).

Komentář: V obou verzích je zdůrazněno, že „*nevztáhli ruku na svou kořist*“ (MT) nebo „*do plnění se nedali*“ (LXX). Židé tedy, přestože zabíjeli své nepřátele, činili tak s určitou morálkou a bez nepřístojností, jak doplňuje Ariel (2016, s. 146). Obě verze zdůrazňují, že toto jednání směřovalo k ochraně vlastních životů.

3g) Mordokaj ustanovuje svátek Purim (9,20-9,32)

SZ text: Mordokaj pak tyto události sepsal, poslal dopisy všem Judejcům a stanovil čtrnáctý i patnáctý dne měsíce adaru každý rok jako dny, kdy skončily boje, a jako měsíc, který Židům obrátil žal v radost a den smutku ve slavnostní den. Stanovil, aby tyto dny Židé zachovávali jako dny hostiny a radosti a aby posílali jeden druhému dárky a dary chudým. Haman nechal padnout púr, to je los, proto Židé nazvali tyto dny Purim. Židé přijali tyto obyčeje a začali je zachovávat, jak jim Mordokaj napsal (ČSP, JB).

Komentář: Shodně v obou verzích Mordokaj podněcuje k tomu, aby v tyto dny byly posílány dary chudým, aby se lidé obdarovávali a slavili.

Ariel (2016, s. 154) uvádí, že Židé slavili spontánně, nikdo jim to nemusel nařizovat. Teprve později jim Mordokaj nařídil svátek uchovávat a načrtl hlavní rysy svátku. Toto nařízení lid přijal za své.

Moore (1971, s. 50) doplňuje, že svátek Purim má jistý *světský* původ, čemuž odpovídá také možnost Židů opíjet se při něm. Ztotožňuje se s myšlenkou, že příběh Ester poskytl historický základ pro svátek Purim.

Diskuse:

Po komparaci SZ textů bylo zjištěno, že děj příběhu je v obou verzích stejný. Překlady těchto verzí mají rozdílnou formulaci vět a odlišný přepis jmen a názvů. Jde ale pouze o fonetický rozdíl, který děj příběhu nemění. Řecký text se od MT liší především šesti přídavky, které jsou označeny písmeny A až F (Chalupa 1999, s. 71). Přídávky doplňují propojenost s Bohem. Toto spojení s Bohem v hebrejské verzi chybí. Na začátku vyprávění je to především Mordokajův apokalyptický sen (A), dalším jsou modlitby Mordokaje a Ester (C). Řecké dodatky sice nemění děj vyprávění, ale zásadně mění poselství a důležitost hlavních postav. Veškerou odpovědnost za průběh a vyústění děje přenášejí na Boha. Mordokaj a Ester tak pouze plní Boží vůli. Naopak v MT není ani jedenkrát zmíněno slovo Boží a hlavní hrdinové jsou tak sami zodpovědní za své činy.

Moore (1971, s. 32-33) doplňuje, že ačkoliv není Bůh v MT zmíněn, zásadní otázkou je, zda byl z hebrejské verze původně vynechán, nebo zda se jednalo o pozdější úpravy.

Shodně obě verze nastiňují královu nerozhodnost a manipulaci s ním. To je důvodem, že se k moci dostalo zlo v podobě Hamana a král tomu jen netečně přihlížel. Král se i v závěru děje zbavuje své zodpovědnosti a nechává místo sebe jednat někoho jiného, tentokrát Mordokaje. V LXX je na rozdíl od MT vložen text celého dopisu, který Mordokaj píše královým jménem (JB).

Ani zapuzení Vašti nebylo pouze z královy vůle, ani nápad vyhledat novou královnu. Chalupa (2017, s. 56) zdůrazňuje neposlušnost královny Vašti v protikladu s poslušností Ester. Ale ani Ester neuposlechla nařízení, když předstoupila nepozvána před krále.

Častým tématem v průběhu celého příběhu je pořádání hostin, zvláště pak pití vína při každé významné události. Mnoho událostí bylo na těchto hostinách naplánováno, zosnováno nebo odhaleno. Také Chalupa (2017, s. 48) ve svém komentáři poukazuje na důležitost hodování.

Tato kapitola je důležitá nejen proto, že porovnává řecký text (LXX) a hebrejský text (MT), ale také proto, že ukazuje, co všechno tyto texty neříkají. A právě zde je prostor pro autory parafrázi, aby ho zaplnili dle vlastní vůle a představ.

3 Komparace vybraných parafrází se starozákonním textem

V této kapitole budou vybrané parafráze biblického příběhu o Ester porovnávány podle předem stanovené struktury s překladem MT v Českém studijním překladu a s překladem řecké verze v Jeruzalémské Bibli.

Jednotlivé parafráze byly vybrány a rozděleny podle určení různým věkovým kategoriím, aby vynikl rozdíl zpracování textů určených pro dětské čtenáře, pro dospívající čtenáře a pro čtenáře dospělé.

Nejprve bude uveden seznam parafrází včetně stručné charakteristiky.

Seznam parafrází:

1. *Moje malá kufříková Bible*, Olesen, 2012, 60 stran, ilustrovaná, pro nejmenší děti předškolního a mladšího školního věku. Kniha obsahuje třicet stručných biblických příběhů.
2. *The Story of Esther*, Davidson, 1989, 34 stran, pro nejmenší děti předškolního a mladšího školního věku. Kniha je psána formou ilustrovaného příběhu malé Alenky, která si čte o královně Ester ve své pohádkové knize a zázrakem se ocitne přímo v příběhu v zemi Bible. Přeloženo autorkou bakalářské práce.
3. *Příběhy z Bible*, Lukešová, 1993, 399 stran, pro děti a mládež. Moderně přepracované příběhy z Bible podle ekumenického překladu. Doplněna barevnými ilustracemi.
4. *Biblické příběhy: Queen Esther*, 1998, 30 min. USA. Animovaný film pro děti a mládež. Produkce: Hanna-Barbera studio. Překlad neuveden.
5. *Biblické příběhy: Esther*, 1999, 90 min. Německo, Itálie, USA. Celovečerní film, pro dospělé, režie: Rafaele Metres, překlad: Martina Nikodýmová.
6. *Příběh královny Ester*, Hudson, 1996, 560 stran, pro dospělé, překlad: Petra Eflerová.

První dvě komparované knihy určené nejmenším dětem obsahují velmi stručný popis příběhu, proto budou porovnány jako celý příběh.

3.1 Olesen: Moje malá kufříková Bible

Autorka shrnuje celý příběh Ester pouze do pěti vět. Nevystupují zde důležité postavy jako Vašti, Haman ani Mordokaj. V předchozí kapitole byl příběh rozdělen do tří dějových částí:

První část o zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu je zde zastoupena větou: „*Ester byla manželkou perského vladaře.*“ (Olesen 2012, s. 34-35)

Druhá část příběhu, spor Mordokaje s Hamanem, je zestručněna do dvou vět: „*Někteří lidé v Persii neměli Izrael v lásce. Chtěli je všechny pozabít.*“ (Olesen 2012, s. 34-35)

Třetí část, ustanovení svátku Purim, představují další dvě věty: „*Poprosila ho, aby její lid uchránil od záhuby. Král vyslyšel Ester, a její lid nebyl vyhlazen.*“ (Olesen 2012, s. 34-35)

Diskuse: V tomto velice stručném příběhu se děti nedozvědí o zapuzení Vašti ani o volbě nové královny. Zřejmě vzhledem k věku čtenářů tuto část autorka vynechala. Děti se nedozvědí ani to, jak těžkou situaci musela Ester podstoupit, jaké nebezpečí jí hrozilo, když šla prosit krále o záchranu Židů. Pro nejmenší děti autorka vyzdvihla

pouze omezené informace a soustředila se na šťastný konec příběhu, který malé děti očekávají.

V předškolním věku dítě využívá svou fantazii, se zaujetím poslouchá pohádky o vítězství dobra nad zlem. Jeho myšlení je egocentrické a magické, nerozlišuje ještě tolik vlastní fantazii od reality (Langmeier, Krejčířová 2006, s. 23, s. 92). Říčan (2021, s. 119) toto věkové období (3 až 6 let) nazývá *kouzelným světem předškoláka*.

Vzhledem k tomu, že příběh je určen pro malé děti, je na zváženu, zda jsou vhodně použity formulace *všechny pozabijet a lid nebyl vyhlazen*. Domnívám se, že vhodnější by bylo zvolit mírnější pojmy jako například *hrozilo jim nebezpečí* nebo *všechny zachránila*. Otázkou zůstává, jestli tento velice stručný obsah může malým dětem přiblížit poselství tak vážného konfliktu, jako je nebezpečí vyhubení a následná záchrana Židů.

3.2 Davidson: The Story of Esther

3.2.1 Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu

Král Persie byl osamělý, jeho muži hledali laskavé a krásné panny, aby si mohl vybrat nevěstu. Moudrý Žid jménem Mordokaj, který pracoval v královském paláci, zaslechl o plánu krále vyhledat si manželku. Měl laskavou a milou sestřenicí Ester a věděl, že král by ji měl rád, proto zajistil, aby se setkali. Ze všech dívek, se kterými se král setkal, si vybral Ester a ta se stala jeho královnou (Davidson 1989, s. 7-12).

3.2.2 Spor Mordokaje s Hamanem

Král byl velmi zaneprázdňen, proto si vybral Hamana, aby mu pomáhal spravovat jeho rozlehlou zemi. Nařídil, aby se Hamanovi všichni klaněli. Ale Mordokaj se odmítal klanět, neboť Židé se neklaní nikomu jinému než Bohu. Haman se rozčílil a řekl králi, že někteří lidé nedodržují jeho zákony, a to by mu mohlo ublížit. Král souhlasil, aby tento lid zničil, aniž by věděl, že ho Haman oklamal. Haman rozeslal dopisy, že v určený den zabije všechny Židy v Persii. Když Mordokaj zjistil, jaké zlo Haman chystá, napsal dopis Ester, ve kterém ji prosil o pomoc. Ester posílá Mordokajovi dopis, ve kterém vysvětluje, že má strach. Pokud půjde ke králi bez pozvání, může ji potrestat smrtí. Mordokaj zná tento zákon, ale opět píše Ester, že to musí zkusit, přece i ona je Židovka, a tedy i ona může zemřít. Královna Ester šla ke králi oblečena do nejlepších šatů. Král k ní vztáhl žezlo a ihned se zeptal, co si přeje, že splní její prosbu. Ester pozvala krále i s Hamanem na hostinu, kterou uspořádala. Při večeři se král ptá, jaké má přání. Protože ještě nebyl ten správný čas, pozvala oba i druhý den na hostinu. Další den se král ptá ještě jednou na její přání. Ester odpoví: „*Pokud mě miluješ, pak nesmíš nechat zabít všechny Židy, neboť i já přijdu o život.*“ A usvědčila Hamana, že to on chce zabít všechny Židy. Král řekl, že nedovolí ublížit jí ani jejímu lidu. Rozhněval se na Hamana, že ho oklamal a rozhodl, že zemře za to, co plánoval (Davidson 1989, s. 13-31).

3.2.3 Ustanovení svátku Purim

Haman zemře a vládnout zemi pomůže králi Mordokaj. Když Alenka odchází ze země Bible, vloží vlastní myšlenku, že Bůh měl záměr učinit Ester královnou. Přestože byla v nebezpečí, její hluboká víra jí pomohla jednat odvážně a tím zachránila svůj lid.

Na závěr Alenka uvádí, že stejně jako Ester se musíme snažit pomáhat, být čestní, vytrvalí a věrní své víře (Davidson 1989, s. 32-36).

Diskuse: V této knize chybí mnoho událostí, zcela zde chybí postava královny Vašti a její zapuzení, není zde ani bližší popis výběru nové královny, informace o neprozrazení původu Ester, ohrožení krále jeho eunuchy, jeho bezesná noc, Mordokajův nářek a mnoho dalších událostí. Kniha se nezmiňuje ani o hlavním poslání SZ knihy Ester, tedy o ustanovení svátku Purim.

Příběh je určen nejmenším čtenářům, proto bylo mnoho informací upraveno, zkráceno nebo zcela vynecháno. Pro komparaci se SZ texty je zásadní Alencina myšlenka, že „*učinit Ester královnou byl Boží záměr*“ (Davidson 1989, s. 32). Její hluboká víra jí pomohla jednat odvážně, dokázala překonat nebezpečí a zachránit tak svůj lid před vyhubením. Davidson tedy použila jako předlohu pro parafrázi řeckou verzi biblického příběhu.

Tato parafráze není pouze stručným převyprávěním příběhu, ale je zde přidaná hodnota v podobě postavy Alenky, která děti příběhem provází. Přidává vlastní myšlenky a objevuje se také na obrázcích, jak sleduje události například Mordokaje pišícího dopis nebo královnu Ester, jak prosí krále o pomoc. Předpokládám, že kniha zaujme především malé dívky, které se ztotožní s postavou Alenky, a hlavní postavy a poslání příběhu tím budou odsunuty do pozadí.

Podle Říčana (2021, s. 132) předškolák již dokáže sledovat dosti dlouhý děj, vžívá se do něj a považuje ho za realitu, teprve později poznává, že jde o jakousi hru.

Na závěr Alenka uvádí, že stejně jako Ester si musíme navzájem pomáhat, být čestní, vytrvalí a věrní své víře (Davidson 1989, s. 35). Touto větou pozitivně působí na morální hodnoty malého čtenáře.

3.3 Lukešová: Příběhy z Bible

3.3.1 Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu

1a) Královská hostina a rozhodnutí krále pochlubit se Vašti. Ve třetím roce své vlády král Achašvéroš svolal své velmože, aby jim vystavil na odív své bohatství, slávu a moc. Král přikázal přivést královnu Vašti, protože svou úspěšnost chtěl ještě doložit krásou jeho královny (Lukešová 1993, s. 196).

1b) Královna Vašti odmítá přijít. Královna odmítla přijít, a to byla pro krále urážka. „*Popudilo ho to tím spíš, že to bylo na veřejnosti.*“ Všichni přítomní po něm pokukovali. Někteří se posmívali, jiní byli zvědaví, co udělá ten pyšný muž, když královna odmítá plnit jeho příkaz (Lukešová 1993, s. 199).

Stejně jako SZ texty ani Lukešová nevysvětluje důvod, proč královna odmítla přijít. Naopak je zde popsáno vysvětlení králova hněvu, které MT ani LXX nepřinášejí.

1c) Král se radí, co provést s Vašti za to, že neuposlechla rozkazu. Král stejně jako v SZ textech nehodnotí rozhodnutí královny, nenavrhuje způsob trestu, ale okamžitě se obrátí na své velmože, aby mu poradili. I zde velmoži vyjadřují obavy: „*Řeči o tom, co udělala, se rychle rozšíří a donesou všem ženám a ony se pak budou chovat také tak.*“ (Lukešová 1993, s. 199)

1d) Rozhodnutí krále zapudit Vašti. Jeden z rádců poradil králi, aby vydal rozhodnutí, že Vašti už nesmí před krále předstoupit. Král i velmožové byli s návrhem spokojeni a zakrátko vyšlo královo nařízení (Lukešová 1993, s. 199).

1e) Vyhledávání nové královny. Královi služebníci hledali po celé zemi dívku, která by byla hodna královské koruny. Na hrad přicházely krásky z celé říše a král si měl vybrat tu nejkrásnější (Lukešová 1993, s. 200).

1f) Mordokaj vychovává Hadasu. Mordokaj se staral o svou mladičkou příbuznou, která už neměla otce ani matku. Jmenovala se Ester a byla velmi půvabná (Lukešová 1993, s. 196).

1g) Ester vzata do královského domu: „*Mezi dívkami se octla také Ester.*“ Byla nesmírně krásná, ale velkou nadějí, že se stane královnou, si nedělala, protože byla Židovka (Lukešová 1993, s. 200).

SZ texty neupřesňují, jestli se Ester chtěla stát královnou. V této parafrázi je patrné, že se Ester královnou stát chtěla.

1h) Ester neprozradila svůj původ. Na radu svého příbuzného Mordokaje o svém původu prozatím nikomu neřekla a Mordokaj se o ni dál staral jako otec (Lukešová 1993, s. 200).

V SZ textech toto Mordokaj Ester přímo *přikázal*.

1i) Příprava dívek na setkání s králem. Král přikázal svým služebnicím, aby pomáhaly dívkám se strojením, nalíčily je a učesaly a poskytly jim vše, co si dívky budou přát. Král si každou dívku nechal zvlášť předvolat před svůj trůn a vybral si tu nejkrásnější (Lukešová 1993, s. 200).

V SZ textech se o dívky stará Hegaj, který jim zajišťuje veškerou péči, zde své služebnice pověřuje samotný král. Není zde popsáno, jak dlouho příprava dívek trvala ani co všechno dívky musely podstoupit, jak je tomu v SZ textech.

1j) Král si Ester zamiloval. Když byla Ester uvedena ke králi, všichni se shodli na tom, že tak krásnou dívku dosud neviděli. Král řekl: „*Ani jedna z žen se nemůže rovnat Ester.*“ Vložil jí na hlavu královskou korunu a ustanovil ji novou královnou (Lukešová 1993, s. 200).

3.3.2 Spor Mordokaje s Hamanem

2a) Král v ohrožení. Spiknutí proti králi zde není zmíněno.

2b) Mordokaj se neklaní Hamanovi. Na králův rozkaz museli všichni před Hamanem pokleknout a prokazovat mu úctu. Mordokaj to však odmítal a před Hamanem nikdy nepoklekl. Královi dvořané ho pozorovali a po čase to oznámili Hamanovi. Věděli, že je Žid a pokleká jen před svým Bohem (Lukešová 1993, s. 202).

Je zde vysvětleno, že Mordokaj je Žid, a proto pokleká jen před svým Bohem. MT i LXX shodně odůvodňují Mordokajovo neklanění tím, že je Žid. Ale proč se jako Žid neklaní, už nevysvětlují.

2c) Haman se chce pomstít všem Židům. Hamanova ješitnost byla dotčena a on se rozhodl, že zničí nejen Mordokaje, ale i všechny Židy v Achašvérošově království. Proto navrhne králi, aby přikázal zahubit tento lid (Lukešová 1993, s. 202).

Stejně jako v SZ textech, Haman schválně neupřesní králi, o jaký lid jde. Král nevěděl, co za tím vším vězí, neptal se, proč je Haman tak krutý.

2d) Haman dostává svolení jednat. Král dal Hamanovi svolení: „*Nalož s tím lidem, jak uznáš za vhodné.*“ Král měl Hamana za přítele, a tak si rozruchu ve městě a v zemi nevšímal (Lukešová 1993, s. 202).

2e) Mordokaj žádá Ester o pomoc. Mordokaj posílá Ester ke králi, aby prosila o milost pro svůj lid. To však nebylo snadné ani pro královnu, neboť ke králi smí pouze ten, koho on si pozve. Mordokaj naléhá: „*Pokud budeš v této chvíli mlčet, Bůh zachrání svůj lid jiným způsobem, ale ty zahyneš.*“ (Lukešová 1993, s. 205)

Zde se Lukešová inspirovala LXX a Mordokaj nabádá Ester, aby se modlila k Pánu za záchranu Izraele.

2f) Mordokajův nářek. Mordokaj byl sklíčený a na znamení smutku si oblékl žíněné roucho, posypal si hlavu popelem a postil se. Po celé zemi se Židé obávali budoucnosti a pořádali smuteční obřady (Lukešová 1993, s. 205).

V knize není popsán Mordokajův nářek ve smyslu skutečného pláče a nařikání, ale je patrný velký strach o budoucnost židovského národa.

2g) Ester předstupuje před krále bez vyzvání. Po třech dnech půstu a modliteb Ester vstoupila do korunního sálu. Král byl překvapen, protože ji nepozval, ale po chvíli se usměje, vztáhne k ní zlaté železo a vlídně k ní promluví. Ptá se, jaké má přání, že jí bude vyhověno. Ester si dovolí pozvat krále i s Hamanem na hostinu (Lukešová 1993, s. 206).

Parafráze popisuje půst a modlitby Ester, ale její pocity či obavy popsány nejsou. LXX v dodatku hovoří o vyhrocených emocích, že se král díval rozhněvaně a královna se dokonce zhroutila.

2h) Králova bezsná noc není v příběhu uvedena.

2i) Pocta Mordokajovi není v příběhu uvedena.

2j) Usvědčení Hamana a jeho zakopnutí: Král se na hostině opět ptá Ester na její přání. Ta prosí krále, aby zachránil život jí i jejímu lidu. A ukáže na Hamana, že on je ten nepřítel Židů. Haman byl odhalením ohromen tak, že se začal dusit vínem. Viděl, že jeho život visí na vlásku, vrhl se Ester k nohám, aby ji prosil o přímluvu. Král vykřikl: „*Co se to opovažuješ? Nedotykej se jí.*“ Zavolal strážce, aby Hamana pověsili (Lukešová 1993, s. 207).

Tyto události vypráví Lukešová stejně jako SZ texty.

3.3.3 Ustanovení svátku Purim

3a) Mordokaj správcem Hamanova domu. Král dal Ester Hamanův dům a všechno jeho jmění. Mordokajovi daroval svůj pečetní prsten a Ester ho ustanovila správcem Hamanova majetku (Lukešová 1993, s. 207).

3b) Ester prosí o záchranu Židů. Ester znovu dává všanc svůj život. Znovu předstupuje před krále bez pozvání, protože má ještě jednu prosbu. Příkaz o vyhubení Židů nebyl zrušen, a Ester se proto krále ptá, co udělat pro záchranu svého lidu. To byla těžká otázka, neboť žádný z královských příkazů nesmí být zrušen (Lukešová 1993, s. 208).

3c) Král pověřuje Mordokaje záchranou Židů. Král navrhne Ester, aby ona a Mordokaj napsali královým jménem příkaz, kterým budou Židé zachráněni. A zpečetili to jeho prstenem (Lukešová 1993, s. 208).

3d) Naděje pro Judejce. Židé dostali právo bránit se, a to jim dávalo novou naději, že své životy uhájí (Lukešová 1993, s. 208).

3e) Obrat a strach z Mordokaje. V den, který určil Haman k pobití Židů, došlo k pravému opaku a Židé zvítězili nad svými nepřáteli. Mnozí z velmožů a králových úředníků se přidali na stranu Mordokaje (Lukešová 1993, s. 208).

3f) Den hodování a radosti. Je stručně popsán jako den, kdy Židé zvítězili nad svými nepřáteli a místo starostí se mohli radovat (Lukešová 1993, s. 208).

3g) Ustanovení svátku Purim. Mordokaj zapsal všechny ty slavné události a nařídil je každoročně oslavovat a připomínat. Tyto svátky se budou jmenovat *Purim* a budou slaveny jako dny radostného hodování a posílání darů, zvláště chudým. Také Ester potvrdila toto rozhodnutí (Lukešová 1993, s. 208).

Diskuse: V této knize biblických příběhů dostala Ester poměrně velký prostor, je jí věnováno devět kapitol. Lukešová několikrát zmiňuje Boha, ale jeho vliv zde není natolik zásadní jako v LXX.

Chybí zde některé důležité okamžiky jako například situace, kdy Mordokaj odhalí spiknutí proti králi, díky níž je později poctěn. Parafraze neuvádí ani bezesnou noc krále. Ostatní události jsou vyprávěny stručněji, ale význam zůstává stejný jako v SZ textech. Hlavní poselství knihy, tedy ustanovení svátku Purim, zůstalo zachováno.

Knihy je určena pro děti a mládež. Dospívající mládež už velice dobře chápe závažnost situace, zlo a nebezpečí, dokáže se vcítit do emocí druhých i do pocitu strachu. V tomto věku již děti mají dostatečnou slovní zásobu a dokáží emoce a pocity dobře pochopit a popsat (Vágnerová 2012, s. 301-309).

Mládež by také již jistě pochopila sexuální podtext při výběru nové královny a parafraze by ji mohla více oslovit. Lukešová takové popisy situací ani emocí ve své knize nenabízí, což považuji za nedostatek a knihu bych doporučila spíše mladším čtenářům.

3.4 Animovaný film pro mládež Biblické příběhy: Queen Esther

Tento příběh začíná ještě před událostmi, které jsou známé z knihy Ester z MT a LXX. Začíná nočním putováním tří přátel, dvou chlapců Dareka a Mokiho a jedné dívky Margo, kteří přicházejí z budoucnosti. V dálce slyší hudbu, a tak se jdou podívat, odkud vychází. Uvidí město, které slaví. Ve městě je přivítá dívka jménem Ester a pozve je do bratranceva domu. Tam teprve zjistí, že se ocitli v Persii a že Ester i Mordokaj jsou Židé. Mordokaj se právě chytá na sedmidenní hostinu, kterou pořádá král Achašvéroš pro všechnen lid, a chlapci chtějí jít na hostinu s ním. Mordokaj se diví, jaké mají divné oblečení a půjčí jim na oslavu své šaty (0:20-3:25).

3.4.1 Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu

1a) Královská hostina a rozhodnutí krále pochlubit se Vašti. Král se chlubí svým bohatstvím a mocí, Haman se zeptá na královnu Vašti, jestli ji nechce také ukázat ostatním. Král tedy pošle pro Vašti. Scéna, která v MT i v LXX chybí, je příchod eunuchů ke královně Vašti. Darek ještě před touto scénou řekne, že být na místě královny, nechtěl by být přiveden a vystaven jako „*kůň na přehlídce*“. A jiný host odpoví, že má pravdu, ale že „*královské příkazy se musí plnit*“ (3:25-4:52).

1b) Královna Vašti odmítá přijít. Jeden z králových mužů požádá Vašti, aby s nimi šla ke králi, ta poměrně arogantně a sebevědomě odmítne s tím, že nechce být

podívanou pro všechen lid, a řekne v póze s rukama v bok: „*Pokud mě chce král vidět, ať přijde za mnou.*“ Eunuch odpoví, že bude informovat Jeho Veličenstvo o její odpovědi (4:55-5:32).

V SZ textech je pouze stručně uvedeno, že Vašti odmítla přijít, ale důvod odmítnutí uveden není.

1c) Král se radí, co provést s Vašti za to, že neuposlechla rozkazu. Král se rozzlobí a téměř ihned se ptá na radu, co má udělat. Haman králi řekne, že Vašti urazila nejen Jeho Veličenstvo, ale všechny prince a všechen lid a radí mu, ať vydá nařízení k zapuzení Vašti a najde si novou královnu, která bude lepší (4:40-6:16).

V SZ textech navrhuje zapuzení Vašti Memúkan, v tomto příběhu Haman. Memúkanovo jméno zde zmíněno není.

1d) Rozhodnutí krále zapudit Vašti. Král po návrhu na zapuzení královny poněkud smutně a smířlivě řekne: „*Ano, ano, musí to být.*“ (6:17-6:20)

Z této odpovědi by se dalo usuzovat, že král Vašti zapudit nechce, ale nedovolí si vzepřít se svým rádcům (6:17-6:22).

1e) Vyhledávání nové královny. Haman radí králi, aby pověřil důstojníky a ti mu shromáždili pěkné, mladé dívky v paláci a on si vybere tu, která se mu bude nejvíce líbit. Král za tuto radu povýší Hamana nad všechny velmože. Příkáže, že Haman bude provádět jeho přání a všichni se před ním budou klanět. Posílá své velmože, aby mu začali vyhledávat novou královnu (6:22-6:55).

V SZ textech je Haman povýšen až později a není zřejmé, že by to bylo za tuto radu králi.

1f) Mordokaj vychovává Hadasu. Mordokaj vychovává Ester, ona mu říká bratranče, ale o tom, co této skutečnosti předcházelo, film nehovoří (1:32-2:16).

V tomto příběhu se jméno Hadasa nevyskytuje, dívka se rovnou představí jako Ester a představí hostům bratrance Mordokaje.

1g) Ester vzata do královského domu. Mordokaj říká Ester, že jistě vezmou do paláce i ji, že kvůli své kráse by mohla být vybrána. A dodává: „*Pokud si tě král zvolí, bude to z vůle Boží.*“ Společně s Ester je odvedena i Margo, která se brání, že nechce být královna, že ještě ani nedostudovala vysokou školu, a důstojníka nazve bláznem (7:25-8:00, 9:02-10:52).

Margo tento výběr královny přirovná k pohádce o Popelce. Mordokaj mluví o *Boží vůli*, autor se tedy inspiroval řeckou verzí.

1h) Ester neprozradila svůj původ. Ester se diví tomu, co říká Mordokaj, vždyť je Židovka, jak by se mohla stát královnou? Mordokaj jen uvedl, že král nemusí vědět, že je Židovka a že jako královna by mohla být velmi prospěšná svému lidu (8:00-8:25).

Mordokaj zde již tuší, že může nastat situace, kdy bude muset Ester zasáhnout. Uvažuje, že by Ester jako královna mohla být prospěšná Židům, ale film blíže nevysvětluje, v jaké souvislosti.

1i) Příprava dívek na setkání s králem. Obě dívky byly předány Hegajovi, aby je rychle oblékl a přivedl ke králi. Na rozdíl od SZ textů zde dívky nejsou připravovány v harému dlouhé měsíce, pouze se převléknou a jdou ke králi (11:10-11:40).

1j) Král si Ester zamiloval. Všechny dívky se shromáždí v trůnním sálu a král si je postupně zve k sobě. Když předstoupí Ester, král k ní vztáhne zlaté žezlo a praví: „*Něžná jako holubice, nepotřebuji vidět více. Ester bude královnou.*“ Achašvéroš představí novou královnou lidu a začínají dny oslav (11:40-14:12).

3.4.2 Spor Mordokaje s Hamanem

2a) Král v ohrožení. Mordokaj, Darek a Moki vyslechnou rozhovor dvou komorníků o vraždě krále, kterou chystají za to, že král zapudil královnu Vašti. Chtějí zavraždit krále na slavnosti, až bude opilý vínem. Mordokaj potřebuje varovat krále, ale nesmí se k němu přiblížit. Margo, která zůstala v paláci jako dvorní dáma, přivolá Ester a Mordokaj jí poví, co vyslechl. Ester varuje krále a ten nechá zrádce pověsit na šibenici (14:13-16:08).

2b) Mordokaj se neklaní Hamanovi. Mordokaj pracuje v paláci jako strážce brány, jsou s ním Darek i Moki. Když projíždí Haman okolo, všichni se pokloní, jenom Mordokaj ne. Darek mu říká: „*Vy dva asi nejste nejlepší přátelé, že? Kdyby pohled zabíjel, byl bych už mrtev.*“ Tak zle se Haman tvářil. A Mordokaj odpoví, že mají jenom trochu odlišný názor. Když Haman projíždí podruhé, řekne Mordokajovi: „*Musíš se klanět i ty.*“ Na to Mordokaj odpoví, že je Žid a klaní se pouze Bohu jeho lidu. Haman mu vyhrožuje šibenicí (11:40-12:22, 16:08-16:30).

Stejně jako v SZ textech se Mordokaj neklaní s vysvětlením, že je Žid. Zde ale ještě přidává vysvětlení, že Židé se klaní pouze svému Bohu.

2c) Haman se chce pomstít všem Židům. Haman okamžitě králi řekne, že Mordokaj a jeho lid nerespektují práva krále, neplatí daně a dělají jenom potíže v celé zemi. Žádá krále, aby byli zabiti. Slibuje zaplatit vojákům, za to že to provedou (16:30-17:00).

2d) Haman dostává svolení jednat. Král souhlasí s Hamanovým návrhem a předá mu pečetní prsten. Haman nechá vyvěsit na stromy oznámení, kde je napsáno, aby se všichni Židé shromáždili, že budou zabiti (17:00-17:25).

2e) Mordokajův nářek. Lidé spustí nářek a pláč. Mordokaj říká, že to způsobil on pro Hamanovu nenávist. Obleče pytlivé roucho, posype si hlavu popelem a začne truchlit s ostatními. Mordokaj posílá Dareka do paláce pro Margo a radí jim, aby uprchli ze země, protože jako jeho návštěva zde nejsou v bezpečí. Darek má starost o Ester, že je také Židovka, mohlo by se nařízení týkat i jí. Moki se ptá, na co je to pytlivé roucho a popel? A dostane se mu od Dareka vysvětlení, že to bylo tehdy zvykem, když nastaly smutné časy a umírání (17:25-18:40).

Mordokajův nářek není v tomto příběhu hlasitý jako v SZ textech, pouze je patrný jeho velký smutek, roztržené pytlivé roucho a popel na hlavě.

2f) Mordokaj žádá Ester o pomoc. Ester se dozvídá o nařízení od své komorné, která spatřila kajícího se Mordokaje. Pošle Mordokajovi nový šat, ten ho ale odmítne a vzkáže Ester, že musí ke králi prosit o milost pro svůj lid. Ester namítá, že nikdo nesmí před krále bez pozvání, jinak mu hrozí smrt, ani královna. Mordokaj znovu vzkáže Ester, že pokud bude teď mlčet, bude zničena i ona a všechn její lid. Snad právě proto se stala královnou v této zemi. Ester pochopí, že to musí udělat: „*Budu se tři dny postit, ať to lidé dělají také, a pak půjdu ke králi a zahynu-li, tedy zahynu.*“ (18:55-21:06)

2g) Ester předstupuje před krále bez vyzvání. Strážce se pokusí Ester zadržet, ale ona je statečně rozrazí se slovy: „*Jsem královnou v této zemi,*“ a vejde do sálu. Král je

udiven a rozčilen. Po chvílce jeho tvář zjihne, vztáhne k ní zlaté žezlo a ptá se Ester: „*Co máš tak důležitého na srdci, že riskuješ svůj život?*“ Ester prosí krále, aby přišel i s Hamanem do jejích komnat na hostinu. Krále tato žádost pobaví: „*Hostina? Jsi nejdůležitější dáma mého království, rádi přijdeme, vid' Hamane?*“ Haman vše řekne své ženě Zareš a myslí si, že jeho sláva je na vzestupu. Má v plánu nazítří pověsit Mordokaje a pak vyhladit jeho lid. Král chválí hostinu a ptá se na přání. Ester opět pozve krále i s Hamanem na hostinu, protože nenastala vhodná situace, aby vyslovila svou prosbu. Haman se opět svěří své ženě, ale stále ho šíří Mordokaj. Zareš mu poradí, aby dal postavit šibenici a Mordokaje nechal pověsit (21:10-24:20).

Události jsou popsány podobně jako v SZ textech. Je zde podobnost s modlitbou Ester v LXX, že králova tvář zjihne (ve filmu toto není přímo vysloveno, ale pozorný divák rozezná králův výraz v obličeji) s veršem: „*Bůh změnil královo srdce a naklonil je k mírnosti.*“ (Est 5,1e) Situace je odlehčena tím, že krále pobaví žádost Ester a společně s Hamanem i ostatními rádci se tomu smějí.

2h) Králova bezesná noc. Král nemůže usnout, zavolá stráž a pošle ji pro záznamy, aby mohl dál psát svou kroniku. Najde záznam, jak ho Mordokaj varoval před spiknutím, a zjistí, že nebyl odměněn ani poctěn. Přivolá proto Hamana, aby určil, jak má být tento muž poctěn (24:20-25:06).

Zde si král nechá zavolat přímo Hamana, zatímco v SZ textech Haman shodou okolností právě přichází, aby přesvědčil krále o nutnosti pověsit Mordokaje.

2i) Pocta Mordokajovi. Haman se domnívá, že král ho nechal zavolat, aby ho odměnil za to, jak navrhl řešit problém s Mordokajem a se Židy. Navrhne tedy obléci toho muže do královského roucha a koruny, posadit ho na královského koně a jedna z králových princezen aby ho vodila slavnostně městem. Královi se návrh líbí a řekne Hamanovi: „*Ano, ale tím šlechtným princem budeš ty. Nařizuji ti toto vše poskytnout Mordokajovi.*“ Při průvodu městem Haman vyhrožuje Mordokajovi: „*Netěš se z toho, Mordokaji, do týdne budeš viset.*“ (25:08-26:20)

Stejně jako v SZ textech se Haman domnívá, že on je ten muž, který má být poctěn, navrhne takovou poctu, jakou by chtěl sám pro sebe. Na rozdíl od SZ textu zde je Hamanův nápad, že poctěného muže má slavnostně vodit městem jedna z králových princezen.

2j) Usvědčení Hamana a jeho zakopnutí. Na druhé hostině chce král slyšet přání královny. Ester ho prosí, aby jí zachránil život i život Mordokaje a všech Židů. Král se rozčílí: „*Kdo by se odvážil vztáhnout ruku na moji královnu? Kdo je to?*“ Ester ukáže na Hamana: „*Je to on, Haman, váš hlavní rádce, protože nenávidí Mordokaje.*“ Haman padne královně k nohám a prosí ji o slitování. Král se rozčílí: „*Zrádče, chceš snad královnu obtěžovat i v mém domě?*“ Nechá Hamana odvést na šibenici a Mordokaje odmění a povýší (26:20-27:52).

3.4.3 Ustanovení svátku Purim

3a) Mordokaj správcem Hamanova domu. Král nechá přivést Mordokaje, aby byl královsky odměněn a povýšen. Ale přímo jako v SZ textech zde situace popsána není.

3b) Ester prosí o záchranu Židů. Tato situace v příběhu není.

3c) Král pověřuje Mordokaje záchranou Judejců. Král v tomto příběhu nepověří záchranou Judejců Mordokaje, ale sám napíše a rozešle dopisy, že Židé nesmějí být

zabíjení. A pokud budou napadeni, mají právo se bránit. Král obejmje Ester: „*Má drahá, tvoje odvaha a láska zachránila tvůj lid.*“ Ester se dojetím rozpláče (27:55-28:15).

Zde je patrná změna oproti SZ textu, a to že král již nenechá rozhodnutí na jiných, ale rozhodne se a jedná sám.

3d) Naděje pro Judejce. V příběhu není uvedeno.

3e) Obrat a strach z Mordokaje. V příběhu není uvedeno.

3f) Den hodování a radosti. V příběhu není uvedeno.

3g) Ustanovení svátku Purim. Zde neustanovuje svátek Purim Mordokaj, ale sám král. Král oznámí Ester: „*Zítřka a každý rok v tento den budou velké oslavy pro tvůj lid a na tvou počest a radost nad tím, že jméno Hamanovo je zapomenuto.*“ Na počest královny uspořádá velkou Esterinu hostinu (28:15-28:34).

Tento významný den, který je také nazýván Den Mordokajův nebo Esterin svátek (Nosek, Damohorská 2016, s. 236), v tomto zpracování ustanovuje sám král. V SZ textech tento svátek ustanovuje Mordokaj společně s Ester. Na začátku příběhu se i zde král nechá ovládat Hamanem, ale nakonec veškerou odpovědnost a rozhodování bere na sebe.

Diskuse: Tento příběh obsahuje téměř všechny důležité okamžiky z části o zapuzení Vašti, zvolení nové královny a sporu Mordokaje s Hamanem. Ustanovení svátku Purim se ale věnuje pouze okrajově. Do příběhu jsou vkládány vtipné komentáře a poznámky návštěvníků, kterým tamní obyvatelé té doby nerozumějí. Nevědí, co znamená auto, hodinky, neznají pohádku o Popelce a jiné. Divákům se díky těmto komentářům dostanou i zajímavé informace a vysvětlení, o kterých SZ texty nehovoří. Příběh je určen pro starší děti a mládež, autor odlehčil závažnost dějinných událostí humorem, který je typický pro tuto mladou generaci. Hlavní poselství příběhu, kterým je zabránění vyhlazení Židů a ustanovení svátku Purim, zůstává zachováno v celé své vážnosti.

3.5 Celovečerní film: Esther

3.5.1 Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu

1a) Královská hostina a rozhodnutí krále pochlubit se Vašti. Král pořádá slavnost pro všechen lid Šúšanu. Na popud Hamana nechá Vašti přivést, aby se jí pochlubil, protože podle Hamana je nejdrahocennějším klenotem muže půvab a ctnost jeho manželky. Tvrdí, že žádná krasavice v říši se nevyrovná královně Vašti (0:6:40-0:10:20).

1b) Královna Vašti odmítá přijít. Také Vašti pořádá ve svých komnatách oslavu pro ženy. Na výzvu, aby přišla ke králi, Vašti odpoví: „*Nesluší se, aby ženu, tím spíše královnou, vystavovali na odiv mužům opojeným vínem, vyříd' královi, že odmítám.*“ (0:10:40-0:12:18)

1c) Král se radí, co provést s Vašti za to, že neuposlechla rozkazu. Král je velmi opilý a pronese, že se Vašti provinila tím, že neuposlechla jeho rozkaz. Ihned zjišťuje, co praví zákon, aniž by sám přemýšlel a hodnotil její rozhodnutí. Memúkan navrhuje její zavržení, protože by byla příkladem pro ostatní ženy a ty by pak neposlouchaly své muže (0:12:20-0:12:52).

1d) Rozhodnutí krále zapudit Vašti. Podle králova výrazu tváře to vypadá, že se zapuzením Vašti není ztotožněn, ale přesto souhlasí s radou mudrců. Memúkan

navrhuje, aby její královskou hodnost dal jiné, lepší, než je ona. Král toto rozhodnutí nechá zapsat do knihy letopisů. Později lituje svého rozhodnutí, chce Vašti zpět, ale královský výnos je neodvolatelný a ani král se nemůže stavět proti zákonu (0:12:53-0:14:50).

1e) Vyhledávání nové královny. Haman radí králi, aby nechal pro sebe vyhledat krásné mladé panny. Aby v každé provincii ustanovil dohlázeatele, kteří shromáždí dívky do královského harému. A dívka, která se mu zalíbí, nechť se stane královnou namísto Vašti. Ten návrh se králi líbil (0:14:55-0:15:26).

1f) Mordokaj vychovává Hadasu. Zde Hadasa Mordokaje ctí jako otce, je pokorná a bezmezně mu důvěřuje. Hovoří spolu o jejím budoucím manželovi. Hadasa chce výběr nechat na Mordokajovi. Mordokaj ji považuje za výjimečnou (0:4:40-0:6:35).

1g) Ester vzata do královského domu. V tomto filmovém zpracování jsou dívky ze svých domovů brány násilím. Královi správci prohledávají všechny domy a vyvolají tím velký rozruch ve městě. Mordokaj se snaží Ester ukrýt, schovává ji do slámy, aby nebyla odvedena. Když ji královi správci najdou, snaží se je podplatit. Hadasa se dojemně loučí s Mordokajem a pláče (0:15:30-0:18:38).

1h) Ester neprozradila svůj původ. Mordokaj radí Hadase, aby neprozradila, že je Židovka, a aby si říkala Ester. Naléhá, aby zapoměla své jméno, ale nikdy, že je Židovka. V paláci řekla Hegajovi, že nepochází z Babylonu, ale ze Šúšanu (0:18:38-0:22:23).

1i) Příprava dívek na setkání s králem. Hned po příchodu jsou dívky připravovány na setkání se vznešeným králem v jeho královském loži. Projdou zkrášlovací procedurou a budou se učit královské etiketě (0:20:02-0:29:50).

1j) Král si Ester zamiloval. Když přišla řada na Ester, nežádala nic, jen to, co jí doporučil Hegaj. Král se ptá na její jméno a ona odpoví, že se jmenuje Ester, to v jejím jazyce znamená *skrytá*. Král je překvapen její krásou a vyptává se na její původ. Král si Ester zvolil za královnu po první společně strávené noci. Ráno již byla oblékána jako královna a byla korunována. Mordokaj v tom vidí skrytý Boží plán (0:30:00-0:37:05).

3.5.2 Spor Mordokaje s Hamanem

2a) Král v ohrožení. Mordokaj se nechá zaměstnat v palácové bráně, aby byl Ester nablízku (0:23:30-0:24:20). Krátce po Esterině korunovaci vyslechne Mordokaj rozhovor Tereše a Bigtana, jak plánují vraždu krále. Musí ho varovat, ale sám nesmí před krále předstoupit, proto pošle vzkaz Ester a ta krále varuje. Záležitost je vyšetřována, a když se prokáže jejich vina, král nechá oba popravit. Prikáže vše zapsat do knihy letopisů. Zanedlouho záhadně zemře králův komoří Memúkan. Král velmi truchlí, nikdo se k němu nesmí přiblížit, a to ani Ester. Potom jmenuje Hamana novým komořím (0:37:10-0:43:20).

2b) Mordokaj se neklaní Hamanovi. Haman se projíždí městem na koni a všichni se mu klanějí. Mordokaj řekne: „*Tomu muži se nikdy nepokloním... jsem Žid, který se koří jen před Hospodinem.*“ (0:43:30-0:43:56)

2c) Haman se chce pomstít všem Židům. Mordokaj se Hamanovi stále neklaní, a to Hamana sžirá. Jeho žena Zareš mu radí, že ho může potrestat, když mu král svěřil tak velkou moc. Hamanovi nestačí zabít pouze Mordokaje, chce se pomstít všem Židům. Řekne proto králi, že jistý lid má odlišné zákony, hromadí peníze a neodvádí dávky. Chce je zničit jednou pro vždy, a to písemným příkazem k jejich záhubě.

Král nejprve odmítá, že nebude vraždit vlastní poddané, ale Haman ho varuje před povstáním a nabídne za svolení deset tisíc talentů stříbra do královské pokladnice (0:45:55-0:48:38).

2d) Haman dostává svolení jednat. Král se ptá, kdo jsou ti lidé, a Haman zalže, že jde o malý bezvýznamný národ. Haman tedy dostává svolení jednat. Král mu dokonce řekne, že nikomu jinému důvěřovat nemůže, a svěřuje mu veškeré pravomoci. Haman nechá padnout los a ten určí třináctý den měsíce adaru. „*Muži metají los a Bohové rozhodují.*“ (0:48:38-0:50:22)

2e) Mordokaj žádá Ester o pomoc. Když Mordokaj zjistí, co Haman chystá, vzkáže Ester, ať u krále prosí o milost pro svůj lid. Ester je zoufalá, protože král pro ni již mnoho dnů neposlal a jestliže vejde ke králi bez pozvání, hrozí jí smrt. Mordokaj říká: „*Hadaso, snad jsi dosáhla královské hodnosti právě pro chvíli, jako je tato.*“ (0:54:16-0:51:25)

2f) Mordokajův nářek. Mordokaj mluví k Bohu: „*Cožpak jsi na nás zapomněl?*“ Oblékl zíněné roucho, posypal si hlavu popelem, chodí po ulicích a hlasitě nařiká. Usadil se u královské brány. Odmítl oděv, který mu Ester poslala (0:51:30-0:55:45).

2g) Ester předstupuje před krále bez vyzvání. Ester řekne Mordokajovi, aby se tři dni postili, že i ona se postí a pak že předstoupí před krále. Ester i Mordokaj se modlí. Poté si Ester oblékne krásné šaty a předstupuje před krále. Po chvíli ticha k ní král vztáhne žezlo. Ester pozve krále i s Hamanem na hostinu (0:55:52-1:02:05).

2h) Králova bezesná noc. V noci po hostině král nemůže spát. Nechá si zavolat písaře, aby mu předčítal z knihy letopisů. Zjistí, že Mordokaj nebyl odměněn za varování před královou vraždou. Haman zatím nechal postavit kůl, na který chce pověsit Mordokaje. Král se ptá Hamana, jak má poctít muže, kterému je zavázán (1:04:37-1:06:10).

2i) Pocta Mordokajovi. Haman králi poradí, ať tomu, koho chce poctít, dá své roucho, koně a korunu, neboť se domnívá, že tím mužem je on. Sám pak musí takto vést na koni Mordokaje a někteří lidé se tomu smějí. Haman pak zostuzen vše vypráví své ženě a svým synům (1:06:37-1:08:10).

2j) Usvědčení Hamana a jeho zakopnutí. Haman jde s králem na druhou hostinu. Ester žádá krále, aby jí daroval její život a život jejího lidu. A usvědčí Hamana ze lsti, jak pozabíjet všechny Židy. Haman prosí Ester o slitování: „*Budu tvým otrokem, jen když ušetříš můj život,*“ a padne jí k nohám. Když to král uvidí, ještě více se rozzlobí. Křičí na Hamana, že chce na královně páchat násilí i v jejím domě. Králův eunuch navrhne, aby nechal Hamana pověsit na kůl, který nechal on sám připravit pro Mordokaje. Haman je tedy pověšen před zraky jeho ženy Zareš i jeho synů (1:08:30-1:11:47).

3.5.3 Ustanovení svátku Purim

3a) Mordokaj správcem Hamanova domu. Mordokaj přichází do paláce a říká, že jejich Pán splnil jeho velikou prosbu. Ester vzkáže Židům, ať vytrvají ve víře, a Mordokaje ustanoví správcem Hamanova domu (1:11:48-1:13:40).

3b) Ester prosí o záchranu Židů. Král opět projevuje Ester lásku a ona ho znovu prosí, aby zrušil dekrety o zahubení Židů. Zákon ale říká, že tyto dekrety nemůže zrušit ani samotný král (1:12:40-1:14:35).

3c) Král pověřuje Mordokaje záchranou Judejců. Král dává Mordokajovi svůj prsten a tím i důvěru. Řekne mu, že je moudrý a že mu dal pravomoc, aby s Ester našel řešení (1:13:05-1:14:40).

3d) Naděje pro Judejce. Ester se znovu modlí k Bohu a prosí ho o radu, jak zachránit jejich lid. Mordokaj vydá královým jménem nový dekret, který Židům dává právo bránit se. Třináctý den měsíce adaru má být každý Žid připraven (1:16:45-1:18:10).

3e) Obrat a strach z Mordokaje. Mordokaj a Ester prosili Pána, aby odvrátil zkázu ze strany jejich nepřátel, aby proměnil srdce jejich nepřátel, a on ve své milosti jim k tomu dal prostředky. Tím je králův prsten a možnost vydat nový zákon (1:16:30-1:17:20).

3f) Den hodování a radosti. Den začal modlitbou Mordokaje i všech Židů. Když boje skončily, král oznámil Ester, kolik lidí přišlo o život, a také to, že její lid je zachráněn. Královna vyhláší slavnost, lidé tančí a zpívají v ulicích (1:18:30-1:21:00).

3g) Ustanovení svátku Purim. Svátek Purim zde ustanovuje královna Ester a pojmenovala ho podle losu, který proměnil jejich životy (1:21:03-1:22:45).

Diskuse: Tento celovečerní film je určen dospělým divákům. Nabízí divákovi kompletní příběh královny Ester, který doplňuje o mnohé skutečnosti, které si v SZ textech čtenář pouze domýšlí. Ukazuje a vyjadřuje skutečně silné emoce, velký nářek i strach o život. Mordokaj se při korunovaci Ester pokloní králi, přestože tvrdil, že Židé se klaní pouze Bohu. Jeho přítel Ezdráš mu vyčítá, že se klaní pohanskému králi, což je proti židovským zákonům. Ezdráš vidí jako jedinou správnou cestu pro zachování židovských zákonů a tradic návrat do Jeruzaléma.

Film se nevyhýbá se ani choulostivým situacím, ve kterých se Ester přímo ptá své služebné, jaké to je, milovat se s mužem. Vysvětluje také, proč se dívky po strávené noci s králem nevracejí zpět do prvního harému, důvodem je to, že v tomto harému jsou pouze panny. Za úsvitu jsou dívky odvedeny do druhého harému, kde již zůstanou jako královny konkubíny. Film se SZ textům hodně přibližuje, používá mnoho doslovných formulací vět, jaké používá MT, ale také se často zmiňuje o Bohu, hlavně v modlitbách Ester a Mordokaje, které jsou součástí celého filmu stejně jako v LXX.

3.6 Hudson: Příběh královny Ester

Hudson zpracovala příběh velmi zajímavě a odlišně. Uvádí podrobnosti, které se v SZ textech ani v ostatních parafrázích nenacházejí. V úvodu je zkráceně připomenut Mordokajův sen, lze tedy předpokládat, že se autorka inspirovala řeckou verzí knihy Ester, která je doplněna šesti řeckými přídávky, z nichž prvním přídávkem je právě sen Mordokajův.

Příběh vypráví židovská dívka Hadasa, tedy budoucí královna Ester. Vyprávění začíná dnem, kdy slavila své osmé narozeniny. Rodiče pro ni uspořádali velkolepou oslavu. „*Bylo to třináctého dne měsíce adaru (...) čtyřicátého roku vlády Dárajavahuše, velkého krále Persie.*“ (Hudson 2000, s. 11) Matka vzbudila Hadasu brzy ráno, aby ji upravila a vše společně nachystaly na oslavu. Hadasa žila s rodiči, se starší sestrou Ráchel a starším bratrem Pitomem ve městě Davidově, tedy v Jeruzalému. Večer po oslavě, když hosté odešli, unavená Hadasa usnula. Probudil ji až podivný zvuk. Celá rodina spala v jiné místnosti, na noc zůstalo i několik přátel. Hadasa pochopila, že se někdo vloupal do domu, hledala rodiče a sourozence, ale postele byly prázdné. Hadasu přepadl mladý muž, odhodlaný ji znásilnit a potom zabít. Nakonec dostal strach a utekl. Když se Hadasa vzpamatovala, zjistila, že vetřelci vyvraždili celou její rodinu

i přátele, kteří v domě přespávali. Pouze tělo jejího bratra Pitoma se nenašlo. Pohřeb se konal dle židovských zvyků hned druhý den a Hadasa zůstala úplně sama. Údajně má bratrance Mordokaje, Žida, který zůstal žít v Šúšanu. Tam je velmi vážený muž, pracuje v bance a o šabatou vyučuje mladé chlapce Tóru a věnuje se modlitbě. Mladý pár, který měl do Šúšanu namířeno, vzal Hadasu s sebou. Šli pěšky a cesta trvala tři měsíce. Setkání s Mordokajem neproběhlo nejlépe a Hadasa se rozhodla, že ho bude nenávidět. V příběhu vystupuje Mordokajova sestra Ninlil, která se o Hadasu stará, a postupně mezi nimi vznikne přátelské pouto. Mordokaj je velice přísný a Hadasa se rozhodne utéct. Cestou je napadena partou chlapců. Pomoc přijde od rodiny Ifigenie, řecké dívky z Adrenik (vesnice Řeků deportovaných z Eretrie nedaleko Šúšanu). Mezi Hadasou a Ifigenií vznikne velké přátelství. Když bylo Hadase dvanáct let, jedné noci ji probudil křik Mordokaje. Té noci měl zvláštní sen a řekl Hadase: „*Viděl jsem do budoucnosti, je strašlivá. My se jí ale bát nemusíme, protože zvítězíme.*“ (Hudson 2000, s. 11-125)

3.6.1 Zapuzení Vašti a zvolení Ester za královnu

1a) Královská hostina a rozhodnutí krále pochlubit se Vašti. Mordokaj, Ninlil a Hadasa byli pozváni do paláce na banket. Na nádvoří se konal banket pro muže. Vašti pořádala odděleně hostinu pro ženy. Ninlil a Hadasa se bavily s ostatními ženami o množství králových manželek, které v harému hlídají eunuši, protože opravdovým mužům by král nemohl důvěřovat. Hadasa se diví, myslela, že král má za manželku pouze Vašti (Hudson 2000, s. 126-138).

V SZ textech se o množství králových manželek nepíše. Nepíše se ani o důvodu, proč se o ženy v harému starají eunuši.

1b) Královna Vašti odmítá přijít. Nastal chaos u královnina stolu, neboť skupina eunuchů chtěla doprovodit královnu ze sálu. V očích královny byl vidět hněv. Později Ninlil a Hadasa zjistily od Mordokaje, co se vlastně odehrálo. Král rozkázal sedmi eunuchům, aby přivedli Vašti, chtěl ji představit hostům a pochlubit se její krásou. Když se eunuši vrátili bez Vašti, král se rozzuřil (Hudson 2000, s. 139-140).

1c) Král se radí, co provést s Vašti za to, že neuposlechla rozkazu. Druhý den se povídalo po Šúšanu, že dvorní rádci přesvědčili krále, aby Vašti zbavil titulu a poslal ji do harému. Rádcové byli vesměs mladí muži, stejně zbrklí jako on sám. Král nepatřil k těm, kteří si cení moudrosti a zkušeností starších lidí (Hudson 2000, s. 140-142).

Stejně jako v SZ textech se král radí s rádci. Hudson zde přisuzuje toto rozhodnutí nerozvážnosti krále i jeho rádců.

1d) Rozhodnutí krále zapudit Vašti. Král vydal nařízení, že se Vašti již nesmí objevit před králem a že ve všech domácnostech musí manžel vládnout nad manželkou. Ifigenie se diví, jak se mohla Vašti opovážit vzepřít manželovi, a k tomu na veřejnosti. Hadasa odpověděla: „*Já ji obdivuji. Proč by měli mít muži dovoleno zacházet se svými manželkami jako s koňmi, proč by za ně měli rozhodovat, v Jeruzalémě to tak nebylo.*“ Hadasa vidí v chování krále vůči královně spíše známky slabosti než síly a pohrdá jím (Hudson 2000, s. 142-144).

Hadasa zde není tou poslušnou dívkou, jako v SZ textech. Je sebevědomá a odvážná, nebojí se říci vlastní názor, i když je v rozporu s královským nařízením. Svou povahou se zde podobá Vašti.

1e) Vyhledávání nové královny. Tři roky poté, co Vašti opustila trůn, královi rádci nabádají krále, aby se znovu oženil. Vašti byla krásná, inteligentní a hrdá,

a on ji opravdu miloval, tak nebude snadné najít za ni náhradu. Za nějaký čas nechal vyhledat krásné, inteligentní dívky, které se narodily jako svobodné, nikoliv jako otrokyně. Na společenské postavení, majetek ani národnost nebude brán zřetel. Dívky, které splní požadavky, budou dopraveny do paláce a každá, kterou král vybere, s ním stráví noc. Z nich si pak vybere nevěstu. Mordokajovi tento výběr připadal odporný, říká, že Bůh chtěl, aby každý muž měl jednu ženu (Hudson 2000, s. 150-144).

V SZ textech jsou královy požadavky na dívky upřesněny pouze tak, že to mají být krásné panny. A způsob, jak si král bude vybírat nevěstu, není popsán.

1f) Mordokaj vychovává Hadasu. Mordokaj se ujal Hadasy po smrti rodičů. Hadasa nechtěla odejít do Šúšanu za bratrancem, kterého neznala, ale byla nalezena otcova závět, kde bylo toto nařízeno. V Šúšanu zjistila, že má ještě další rodinu, dalšího bratrance s rodinou a sestřenicí Ninlil, která se stará o starou tetu (Hudson 2000, s. 39-42).

SZ texty se nezmiňují o otcově závěti ani o dalších příbuzných Ester se nezmiňují.

1g) Ester vzata do královského domu. Hadasa chce uniknout manželství, které jí plánuje Mordokaj, proto, když se dozví, že jsou vyhledávány dívky pro krále, chce zkusit štěstí. Nepomýšlí přímo na to, že by se stala královnou, ale má v hlavě myšlenku na jednu noc s králem a pak bezstarostný život v královském harému. Plán Hadase vyjde, královi strážci ji vyberou a odvedou do paláce (Hudson 2000, s. 160-182).

Zde se Ester chce dobrovolně dostat do paláce a svůj záměr si dobře naplánovala. Z SZ textů lze spíše vytušit, že byla vzata do královského domu proti své vůli.

1h) Ester neprozradila svůj původ. Hadasa věděla, že král nemá v lásce židovský národ o nic více než řecký, proto se rozhodla zatajit svůj původ a vydávala se za nalezenku v Persii. Memúkan se podivil, jak je dívka odvážná a velice podobná Vašti, jenom o několik let mladší (Hudson 2000, s. 179).

SZ texty shodně uvádějí, že neprozradila svůj původ proto, že jí to Mordokaj zakázal. Zde to bylo její vlastní rozhodnutí. Její nápadná podoba s Vašti je nejen povahou, ale i vzhledem.

1i) Příprava dívek na setkání s králem. V paláci se Hadasy ujal Hegaj, strážce králových panen, a přidělil jí komnatu a sluhu. Když se Hegaj ptal na její původ, nic neprozradila. Hegaj ale vytušil, že má zřejmě důvod mlčet, a proto pro ni vymyslel nové jméno Ester a nový perský původ. Přidělil jí hned sedm otrokyň, hlavní byla Farah, ta dohlížela, aby se Ester dostalo zvláštní péče jako dosud žádné. Mezi Hegajem a Ester se vytvořil důvěrný vztah a Hegaj se svěřil, že býval královým komorníkem a jeho milencem. Vašti na Hegaje žárlila a rozhodla se svého rivala zbavit. Hegaj varuje Ester, aby si nemyslela, že Vašti s trůnem ztratila i svou moc. Protože Hegaj krále znal nejlépe, poradil jí, jak ho má svádět i jak se obléci, aby získala jeho přízeň (Hudson 2000, s. 185-255).

Zde vybere Hadase nové jméno Hegaj, v SZ textech je to Mordokaj. Autorka zde popisuje vztah Ester s Hegajem i jeho vztah s králem, i to že Hegaj Ester radí, jak má krále svádět.

1j) Král si Ester zamiloval. Nastal den, kdy král poručil přivést Ester. Toto setkání je v knize označeno jako *sexuální schůzka s králem*. Král daruje Ester zlatý náhrdelník, což znamená, že s ní chce strávit noc. Král má té noci velké bolesti břicha, Ester ho utěšuje a pečuje o něho. Stráví tedy s králem noc, aniž by přišla o panenství. Král řekne: „*Máš v sobě vlídnost mé matky, která korunuje vše ostatní, čím jsi obdařena,*

taková dokonalost... “ Poté jí na hlavu vloží korunu a ptá se Ester, jestli jí i krále přijme. Ester souhlasí. Král je nakonec rád, že Ester zůstane pannou až do svatební noci. Navštíví ji i králova matka Hutaosa, která si Ester oblíbí a tráví s ní mnoho času, aby jí předala své zkušenosti. Netají se s tím, že nemá ráda Vašti, a stejně jako Hegaj ji varuje před jejími intrikami. Královna nazve Vašti dokonce *zmiji* a slíbí Ester, že jí bude před Vašti chránit, pokud to bude v jejích silách. Král se s Vašti nerozvedl, Ester bude jeho druhá manželka (Hudson 2000, s. 255-308).

SZ texty nehovoří o nemoci krále ani o tom, jak dopadla noc s králem. Není v nich zmíněna ani králova matka Hutaosa, která opět varuje Ester před intrikami Vašti. Zde si král nejvíce cení vládosti Ester, kterou staví před všechny ostatní přednosti.

3.6.2 Spor Mordokaje s Hamanem

2a) Král v ohrožení. Vchod do králových komnat střežili dva eunuchové, Bigtana a Tereš. Králova matka varovala Ester před těmito strážci, neboť oni, jakož i mnoho dalších, zůstali věrni Vašti. Také zmínila králova rádce Hamana, že i on má zlé úmysly. Ester přestěhuje do komnat, které patřily Vašti. Ta se v komnatách necítí dobře. Vašti začíná jednat a pošle Ester výhrušný dopis. Mordokaj vyslechne v zahradě rozhovor Bigtana a Tereše, jak plánují královu vraždu. Ester Mordokaje stále nenávidí a odmítá s ním komunikovat. Mordokaj se proto spřátelí s Hatákem, sluhou královny, a jeho prostřednictvím varuje krále před spiklenci. Král nechá oba komoří popraviti a pozve Mordokaje na večeři. Spolu s ním pozve i svého nového komořího Hamana. Král запиše Mordokajovo jméno na seznam svých chráněnců a slíbí mu, že bude odměněn (Hudson 2000, s. 316-324).

Zde Ester Mordokaje stále nenávidí, proto Mordokaj musí nalézt jiný způsob, jak krále varovat před Bigtanou a Terešem.

2b) Mordokaj se neklaní Hamanovi. Král Hamanovi bezmezně důvěřuje a ustanoví ho prvním ministrem. Haman si postěžuje, že ho lid nebere vážně a posmívá se mu kvůli jeho nízkému původu. Navrhne proto, že by mu měli lidé prokazovat úctu podobně jako samotnému králi. Krále jeho opovržlivost nejprve pobouří, ale nakonec souhlasí. Nechá tedy zapsat, že se před Hamanem budou všichni lidé klanět s výjimkou královské rodiny. Mordokaj se odmítá Hamanovi klanět a trvá na tom, že taková pocta patří jenom Bohu a velkému králi (Hudson 2000, s. 324-328).

Zde se čtenář dozvídá důvod, proč se Mordokaj jako Žid neklaní Hamanovi, to v SZ textech není vysvětleno. Také je zde uvedeno to, že Haman si klanění vymohl na králi sám.

2c) Haman se chce pomstít všem Židům. Haman hovoří o muži, který se odmílá klanět, ale jeho jméno nevysloví. Řekl králi, že ten muž patří k zakázané sektě, která praktikuje primitivní formy obětování, a že tito lidé jsou nebezpeční pro celou říši. Mezi lidmi začínají nepokoje a Haman podporuje protižidovský teror. Objevují se další zprávy o krutostech, které jsou páčány na Židech i v odlehlých místech říše. Mordokaj už není jediný, kdo se odmítá klanět. Následují ho další Židé, ale i Babyloňané a Peršané. Ester poprvé začíná mít o Mordokaje strach (Hudson 2000, s. 328-336).

2d) Haman dostává svolení jednat. Haman informuje krále o nepokojích a ze všeho obviní hebrejský národ, který se řídí vlastními zákony, a prý tak porušuje zákony Perské říše. Opět tento národ schválně nenazve Židy, neboť král dobře ví, že Židé nedělají nic, co by se podobalo vlastizradě. Král, aniž by tušil, o koho se jedná, pověří Hamana, aby s nimi naložil, jak sám uzná za vhodné. Dostane od krále prsten s pečeti. Haman

se zaručí zaplatit do královské pokladnice deset tisíc hřiven stříbra, až čistka skončí (Hudson 2000, s. 336-344).

Zde se lze dozvědět podrobněji, jak Haman podporoval nenávisť proti Židům a proč je nenazval pravým jménem.

2e) Mordokaj žádá Ester o pomoc. Král obviní Ester, že je mu nevěrná. Jako důkaz předloží dopisy, které psal Mordokaj v domnění, že byly doručeny Ester. V dopisech se omlouvá za svou přísnost a ujišťuje ji, že ji vždy miloval, jen to neuměl správně projevit. Král si tuto otcovskou lásku špatně vyložil a Ester upadla v nemilost. Později zjistí, že místo Ester si s Mordokajem dopisovala Vašti, která zjistila, že Ester je Židovka a nařízení se tedy týká i jí, a Vašti má šanci, jak se Ester beztrestně zbavit. Ester pošle poprvé Mordokajovi vzkaz, že je v nemilosti, a pokud předstoupí před krále bez vyzvání, čeká ji smrt. Mordokaj ji opět prosí o pomoc, vysvětluje, že jiná možnost není a ať si nemyslí, že ona není v nebezpečí, když je královna. A pokud nebude jednat, zapříčiní smrt mnoha tisíců lidí. Dodává, že přece ji možná Bůh učinil královnou úmyslně (Hudson 2000, s. 344-360).

V tomto vyprávění vše komplikuje Vašti, která již v SZ textech nevystupuje. Stejně jako v LXX se zde Mordokaj odvolává na Boha.

2f) Mordokajův nářek. Haták informuje Ester, že Mordokaj sedí před branou paláce, na sobě má roztrhané žíněné roucho, hlavu posypanou popelem a hlasitě nařiká. Ester pošle Hatáka, aby zjistil, co se děje. Pošle Mordokajovi čisté šaty, aby mohl do paláce, neboť nikdo, kdo má žíněné roucho, nesmí vstoupit do paláce, nezemře-li někdo z královské rodiny. Hegaj jediný věděl, že Ester je Židovka, a řekl jí, že se tak Mordokaj chová proto, že se Haman rozhodl zničit všechny Židy. Již bylo vydáno nařízení a královští poslové rozvážejí toto nařízení po všech provinciích (Hudson 2000, s. 360-368).

2g) Ester předstupuje před krále bez vyzvání. Ester klekla na zem a začala se modlit. Cítila, jak se vzdaluje její hněv a sobectví a zaplavuje ji Boží láska. Uvědomila si, že její odpor k Mordokajovi pramenil ze zášti k Bohu, za to, že dovolil vyvraždit její rodinu. Pochopila, jak moc ji Mordokaj miloval a snažil se ji chránit. V té chvíli také pochopila své poslání a nutnost začít jednat. Vzkázala Mordokajovi, aby svolal svůj lid v Šúšanu. Aby se lidé po tři noci a tři dny modlili a drželi půst. Ona a její služebné učiní totéž. Za tři dny předstoupí před krále, a jestli má zemřít, tedy zemře. Ester si oblékla šaty jako před lety, když šla ke králi poprvé, a vydala se na cestu. Haman se jí snažil zabránit tím, že nemá domluvenou schůzku, ale Ester řekla: „*Jsem královna Persie, hlavní manželka Jeho Veličenstva, krále králů. Žádnou schůzku si domlouvat nemusím.*“ Král seděl na trůnu a ve tváři měl zvláštní výraz. Žaludek se jí svíral strachem. Už nedokázala jít dál, tak padla na zem tam, kde byla. Všichni byli ohromeni. Po chvíli král vstal, přistoupil k Ester, vztáhl k ní zlaté žezlo a pokynul, aby vstala. Hned se zeptal, co si přeje, a řekl, že to dostane, i kdyby to měla být polovina říše. Ester žádá krále, aby přišel i s Hamanem na hostinu, kterou pro ně uspořádá (Hudson 2000, s. 368-445).

Ester již neskrývá své city k Mordokajovi a stejně jako v LXX se Ester modlí za záchranu Židů.

2h) Králova bezesná noc. Ester po hostině usnula. Byla spokojená, jak se situace vyvíjí. Splnila svůj plán, rozdmýchala ve svém muži znovu silnou vášeň a touhu. Král té noci ale usnout nemohl. Zavolal si písaře, aby mu četl z královských záznamů, a dověděl se, že muž, který mu zachránil život, nebyl odměněn. Rozhodl se dát vše

do pořádku. Na prahu královských komnat zrovna postával Haman, zeptal se ho tedy, jak by odměnil tohoto muže. Haman navrhnul královskou jízdu, starý zvyk ještě z dob králova otce. A právě to s Mordokajem udělali a jako doprovod byl jmenován Haman. Ester pochopila, že si Haman zřejmě myslel, že tím poctěným mužem má být on (Hudson 2000, s. 445-490).

2i) Pocta Mordokajovi. Haták informuje Ester, že ráno viděl ve městě veliký dav. Když přišel blíž, uviděl postaršího muže, jak sedí na nádherném běloušovi, kterého s pompou vodili sem a tam. Kůň byl královsky vyzdoben a muž měl na sobě královský šat. Pak Haták poznal, že muž na koni je Mordokaj a mužem, který koně vodí, je Haman. Ten vyvolával, že takto velký král Persie odměňuje muže, kterému si přeje vzdát čest. Haták ani Ester nevěděli, co tato podívaná měla znamenat, proto se Ester rozhodla sejít se s Mordokajem. Bylo to první setkání od doby, kdy od něho utekla. Od Mordokaje se dozví, že to byla pocta za to, že zachránil krále před Bigtanou a Terešem. Mordokaj také pochopil, že král neví, že on je ten muž, který se odmítá klanět Hamanovi, a že Haman schválně tají jeho jméno, aby král nezjistil, že Hebrejci a Židé jsou jedni a titíž (Hudson 2000, s. 490-516).

Komentář: Tyto události se Ester dozvídá opožděně pouze z vyprávění Hatáka a Mordokaje, ale jinak se shodují s SZ texty.

2j) Usvědčení Hamana a jeho zakopnutí. Při večeři Ester nenašla vhodnou situaci, kdy by vyslovila své přání, proto je oba pozvala i další den na večeři s tím, že již vysloví své přání. Haman pozval do svého domu několik přátel a popíjel s nimi až do rána. Když byl Haman hodně opilý, vylezl na stůl, sedl si tam na židli, v jedné ruce držel lotos, ve druhé žezlo a předstíral, že je král. Všichni se mu klaněli a volali: „*Sláva Hamanovi, skutečnému vládci Persie.*“ Druhý den se Haman necítil dobře, ale musel s králem opět na večeři k Ester. Ta již vysloví své přání. Chce, aby jí a jejímu lidu bylo dovoleno žít. Král se rozčílí, a ptá se, kdo by se opovážil usilovat královně o život? Haman byl tak vystrašený, rozklepal se a drmolil, že se nakonec usvědčil sám. Král nechal Hamana pověsit na jeho vlastní šibenici, na které chtěl oběsit Mordokaje (Hudson 2000, s. 516-530).

SZ texty nepíší o bujaré noci Hamana ani o jeho přání stát se vládcem Persie. Naopak v této knize nevystupuje Hamanova žena Zareš, která ho v SZ textech podporuje a radí mu, jak se zbavit Mordokaje.

3.6.3 Ustanovení svátku Purim

3a) Mordokaj správcem Hamanova domu. Úřad prvního ministra byl svěřen Mordokajovi jako projev uznání za jeho služby. Dostal i králův pečetní prsten, který strhli Hamanovi. Všechn Hamanův majetek byl jeho rodině zabaven a svěřen Ester. Mordokaj dostal zvláštní povolení chodit Ester navštěvovat, protože bude jejím jménem spravovat majetek po Hamanovi (Hudson 2000, s. 535-537).

V SZ textech ustanovuje Mordokaje správcem majetku Ester, zde ho ustanovuje samotný král.

3b) Ester prosí o záchranu Židů. Král ujišťuje Ester, že ona i Mordokaj jsou již v bezpečí, ale zároveň vysvětluje, že výnos, který sepsal Haman o vyhubení Židů, nemůže zrušit, neboť oficiální nařízení krále Persie nelze odvolat z žádného důvodu. Takový je zákon. Ester prosí, aby se poradil se svými rádci, že musí být nějaký způsob, jak její lid zachránit, aniž by byl porušen zákon (Hudson 2000, s. 537-542).

3c) Král pověřuje Mordokaje záchranou Judejců. Právní poradci zasedali a radili se několik dnů. Mordokaj byl z jednání kvůli osobnímu zájmu vyloučen. Král povolal další mudrce z odlehlých částí Persie (Hudson 2000, s. 542-543).

Na rozdíl od SZ textů zde král nepověří záchranou Židů Mordokaje, ale radí s mnoha jinými mudrci.

3d) Naděje pro Judejce. Králův výnos sice není možné odvolat, ale výslovně se v něm neuvádí, kdo má Židy odstranit. Proto se král společně s rádci dohodli, že k tomu účelu nebude použita královská armáda ani bezpečnostní síly. Výnos určil pouze jeden den, a to třináctý adar od svítání do soumraku. V tento den bude povoleno Židům, aby byli ozbrojeni a mohli se bránit nepřátelům (Hudson 2000, s. 543-552).

3e) Obrat a strach z Mordokaje. Mordokaj věří, že zbude jen hrstka těch, kteří chtějí bojovat, zvláště až se rozkřikne, že Mordokaj je Žid stejně jako královna. Někteří lidé dokonce změnili víru a stali se židy, protože věřili, že jejich Bůh je opravdu mocný (Hudson 2000, s. 552-553).

I zde se mnoho lidí a národů přidalo k Židům, ale ne ze strachu z Mordokaje, ale spíše z obdivu k židovskému Bohu i k síle samotných Židů.

3f) Den hodování a radosti. Třináctý den adaru se lidé uchýlili k modlitbám. Ester měla zůstat ve svých komnatách, aby byla v bezpečí. Ten den měla narozeniny a mladý eunuch jí přinesl dárek. Hned poznala, že dárek posílá Vašti. Byla to stříbrná menora. Svícen byl krásný, ale protože byl od Vašti, měl symbolizovat její méněcennost a připomenout, že ani v paláci není v bezpečí. Ester pochopí, že se jí Vašti chystá zabít. Zanedlouho se ve dveřích objevila neznámá postava a vrhla se na Ester. V té chvíli však přišla Hutaosa se svými eunuchy a ti Ester zachránili. Mordokaj přináší zprávy o bojích a vysvětluje, že potřebují další den, kdy mohou být Židé ozbrojeni. Ester se vydá znovu ke králi prosit o další den. Král se na nic nevyptával a vydal další prohlášení, v němž dovoluje Židům bojovat i čtrnáctý den adaru. Ten den bylo v Šúšanu zabito na tři sta nepřátel, ale ani jeden Žid. Po západu slunce vypukly oslavy. Všichni věděli, že se účastnili svaté války. Král nikdy nepřestal milovat Vašti a Ester ho dokonce podezírá, že věděl, že se jí Vašti chystá zabít, a nic proti tomu nepodnikl. Proto Ester řekla králi, že už v paláci nechce být a chce se vrátit do Šúšanu, aby pomohla lidem postiženým bitvou. A král souhlasil (Hudson 2000, s. 553-554).

Autorka knihy zde podrobně popisuje útok na Ester v jejích komnatách, který naplánovala Vašti. Také se zmiňuje, že Ester má právě v tento den narozeniny. Tyto informace SZ texty neuvádějí, nehovoří ani o problémech ve vztahu krále a Ester a o tom, že tento svazek skončí rozvodem.

3g) Ustanovení svátku Purim. Mordokaj sepsal všechny události a ustanovil svátek Purim. Nazval ho podle losu, který Haman vytáhl, aby určil nevhodnější den pro záhuby Židů. Svátek Purim budou slavit každý rok jako připomínku jejich osvobození od Hamana. Čtrnáctého budou slavit proto, že skončilo vraždění s výjimkou Šúšanu, a patnáctého proto, že v ten den bylo po všem i v hlavním městě (Hudson 2000, s. 554-556).

V SZ textech ustanovují svátek Purim Mordokaj a Ester společně. V této knize ho ustanovuje sám Mordokaj.

Epilog:

V závěru knihy Hadasa po pěti letech doplňuje události, které se odehrály po jejím odchodu z paláce. Po rozvodu s králem dostala věno, které jí jako ženě, jež byla

manželkou perského krále, náleželo. Pokud by se nerozvedla, musela by další život trávit v královském harému. Král znovu prohlásil Vašti za královnu, ale kvůli nařízení, které o ní vydal, to nebylo o nic jednodušší než zachránit život Židům. Jeho rádci však našli možnost, jak tento zákon obejít (Hudson 2000, s. 537-545).

Svého bratra Pitoma nikdy nenašla. Navštěvuje Mordokajovi příbuzné i svou přítelkyni Ifigenii a její rodinu. Rozhodla se napsat tuto knihu se všemi podrobnostmi, aby se vyrovnala s těžkostmi osudu, které jí Bůh přichystal. Také Mordokaj sepsal svou verzi událostí, ale podle Hadasy hodně věcí schválně vynechal. Chtěl, aby Židé i ostatní lidé četli jeho vyprávění a sami v něm rozpoznali ruku Boží (Hudson 2000, s. 537-545).

Diskuse: Tato parafráze je z analyzovaných nejdelší. Velmi podrobně popisuje životní příběh dívky Hadasy. Celý příběh je popsán jejíma očima. Z vyprávění je patrná její bolest ze ztráty rodičů a pokus vyrovnat se s ní tak, že se uzavřela ve vlastním světě. Oproti původním textům je zde přidáno mnoho smyšlených postav a situací. Kniha popisuje i korunovací krále Achašvéroše a jeho svatbu s Vašti. Na rozdíl od SZ textů je zde postava Vašti velmi významná. Král ji sice zapudil, ale nikdy ji nepřestal milovat. Vašti nadále zůstala v paláci. Byla přemístěna do harému, odkud sleduje události a komplikuje Ester život a hlavně vztah s králem. Ester bylo mnohokrát vyčítáno, že neprodila králi potomka a následníka trůnu. Ona ze své neplodnosti obviňovala Vašti, podezírala ji, že jí do jídla nechávala přidávat přípravky, které bránily jejímu otěhotnění. V den vyvražďování Židů se Vašti dokonce pokusí Ester zabít, neboť je Židovka, a Vašti by tak nebyla potrestána. Sled událostí je popisován v jiném pořadí než v SZ textech, a to tak, jak se o nich Hadasa postupně dozvídala, neboť nesměla bez dovolení opustit své komnaty. Tato kniha je bohatá na historické a kulturní podrobnosti jak o Persii, tak o judaismu, dotýká mnoha důležitých témat a židovských zvyků. Ukazuje, že Bůh zasahuje do lidských osudů a řídí životy lidí.

Kniha je určena dospělým čtenářům, proto zde není nouze o popis sexuálních praktik a zážitků. Nevyhýbá se ani krutostem a popisu násilí, které bylo páčáno především v paláci, a to bez jakéhokoliv soudu.

Tato parafráze je spíše románem pro ženy, autorka zde velice podrobně popisuje mnoho faktů a událostí, jako je popis královského paláce, popis životosprávy Ester i ostatních dívek, jejich péči o tělo, líčení, úpravu vlasů, výběr šatů, kosmetických přípravků a další okolnosti.

Hlavní posláni knihy Ester, kterým je záchrana Židů před vyhubením a ustanovení svátku Purim, zůstává zachováno, ale spíše jako druhotná událost, které se autorka věnuje až v závěru knihy.

Závěr

Tato práce se věnovala biblickému příběhu Ester, a to jak z pohledu původních starozákonních textů, tak jeho parafrází.

Pro pochopení moderních parafrází je nutné znát a chápat dějinné události vztahující se k příběhu Ester. Tyto dějinné události byly čerpány převážně z historických knih o starověkém Předním východu několika autorů, jako jsou A. Jepsen, J. Součková, L. Pecha, M. Bič a další.

Následoval krátký popis děje knihy Ester a místa, kde tyto dějinné události probíhaly, a seznámení s hlavními postavami příběhu. Ovšem reálné údaje o historických postavách jsou známy teprve asi od poloviny 3. tisíciletí (Klengel-Brandt 1983, s. 94). Nejdůležitějším poselstvím knihy Ester je záchrana Židů před vyhubením a ustanovení svátku Purim. Tyto události byly ověřeny a upřesněny pomocí knih o dějinách judaismu a o židovských zvycích a tradicích. Pro tento účel byly použity především knihy od B. Noska, P. Damohorské, L. Pechy, P. Spiegela, E. Ternera a dalších.

V první části práce byly porovnány dvě verze starozákonní knihy Ester, a to původní hebrejská verze (MT) v Českém studijním překladu a řecká verze (LXX) v českém překladu Jeruzalémské Bible. Příběh byl rozdělen do tří významných částí a podroben podrobné dějové komparaci. Bylo zjištěno, že české překlady obou verzí jsou až na rozdílnou formulaci vět a odlišný přepis jmen a názvů velmi podobné. Řecká verze je doplněna o dodatky, které do příběhu vnášejí Boží vůli a ukazují, že Bůh je ten, kdo vede veškeré činy hlavních hrdinů, že Bůh v kritických časech židovský národ neopustil a zachránil ho před vyhubením. Naopak v hebrejské verzi jsou těmito zachránci statečná Ester a moudrý Mordokaj.

Výklad Písma je nelehký úkol a některé motivy v knize Ester není jednoduché vysvětlit. Mezi jednotlivými verši je mnoho prázdných míst. Čtenář si tak klade otázky, na které se mu odpovědi nedostává. Musí si na ně odpovědět sám nebo je ponechat jako otevřené otázky, neboť některé problémy nelze uzavřít jednoznačným řešením (Chalupa 1999, s. 101). Správnost chápání SZ textů bylo ověřováno a doplňováno komentáři P. Chalupy, J. Ariela, V. Černuškové a C. A. Moora.

Následovala komparace vybraných parafrází, a to nejen knih, ale také animovaného filmu pro mládež a celovečerního filmu pro dospělé. Pro porovnání byla záměrně vybrána díla určená čtenářům různých věkových kategorií, aby bylo možno poukázat na rozdílnost práce autorů s textem. Pro posouzení vhodnosti parafrází pro určené čtenáře bylo využito poznatků vývojové psychologie a toto posouzení bylo ověřováno v publikacích E. Eriksona, P. Říčana a M. Vágnerové.

První částí, která byla komparována, je zapuzení královny Vašti a zvolení Ester za novou královnu. Volba královny je v tomto příběhu hlavní a prvotní dějovou linkou a velmi důležitým milníkem, neboť přivádí do příběhu Ester a Mordokaje, a tím i hlavní zápletku celé knihy Ester. Tuto důležitost potvrdil i zahraniční zdroj Got Questions (2022). Samotný proces výběru nové královny se ve vybraných parafrázích liší. Autoři parafrází určených pro nejmenší čtenáře (vzhledem k věku čtenářů) tyto důležité události upravili, případně zcela vynechali. Olesen pouze informuje, že Ester byla manželkou perského krále, o Vašti se nezmiňuje. Ani Davidson neinformuje o zapuzení Vašti a k výběru královny udává pouze, že Mordokaj zařídil, aby se král a Ester setkali. Parafráze pro děti a mládež tuto část popisují velmi podobně jako SZ texty, avšak s tím rozdílem, že vysvětlují důvod, proč Vašti odmítla uposlechnout králův rozkaz. V parafrázích určených pro dospělé čtenáře jsou zapuzení Vašti i výběr nové královny

popsány do podrobných detailů, o kterých SZ texty nepíší. Celovečerní film ukazuje velký strach a násilí při odvádění dívek do harému. Film také věnuje velkou pozornost přípravám dívek vysloveně pro noc s králem v jeho loži. Hudson také velmi podrobně popisuje přípravu dívek před návštěvou krále, podrobně popisuje i první noci s králem. Parafráze zde zaplňují prázdná místa, která SZ texty čtenáři nabízejí, aby je sám zaplnil svou fantazií a dotvořil si tak úplnost příběhu.

Druhou komparovanou částí byl spor Mordokaje s Hamanem, tedy souboj dobra se zlem. Vybrané parafráze tuto část příběhu vyprávějí různě. Parafráze určené nejmenším dětem: Olesen tuto část zjednodušila do informace, že někteří lidé neměli Židy rádi a chtěli je pozabít. Davidson této části věnuje velkou pozornost a situaci popisuje podobně jako SZ texty. Parafráze určené dětem a mládeži: Lukešová neuvádí spiknutí Bigtana a Tereše proti králi, a tím pádem ani poctu Mordokajovi. Animovaný film uvádí všechny důležité události velmi podobně jako SZ texty. Parafráze určené dospělým: Celovečerní film vypráví tyto události stejně jako SZ texty, je zde užito i několik doslovných formulací. Hudson také zmiňuje všechny komparované události, a navíc přidává do příběhu mnoho skutečností, které v SZ textech nejsou uvedeny. Jde především o Vašti, která pošle Ester výhružný dopis, dopisuje si s Mordokajem namísto Ester, aniž by o tom Mordokaj věděl, a tím komplikuje záchranu Židů. Na základě těchto dopisů dokonce král obviní Ester z nevěry, a ona tak ztratí jeho přízeň. Hudson popisuje, jak přesně Haman zemřel, jsou uvedeny i emoce, které tato skutečnost vyvolala, zřejmý je i veliký strach Hamana ze smrti.

Poslední komparovanou částí bylo vyvrcholení celého příběhu, kterým je záchrana Židů před vyhubením a ustanovení svátku Purim. V SZ textech svátek Purim ustanovují Ester a Mordokaj společně. Parafráze určené nejmenším dětem předávají informace, že Haman zemřel a Židé byli zachráněni, ale o ustanovení svátku Purim se Olesen ani Hudson nezmiňují. Parafráze určené dětem a mládeži tuto část vyprávějí odlišně. Zatímco Lukešová nechává ustanovit svátek Purim Mordokaje, v animovaném filmu tento svátek ustanovuje samotný král. Král zde přebírá zodpovědnost a sepisuje i výnosy o záchraně Židů. Proto zde není potřeba, aby Ester podruhé šla ke králi bez vyzvání a prosila ho o záchranu svého lidu. Parafráze určené dospělým čtenářům tuto část také uvádějí odlišně. V celovečerním filmu ustanovuje Purim sama Ester slovy: *„Já, Ester, královna perská, ustanovuji, aby Židé každým rokem oslavovali čtrnáctý a patnáctý den měsíce adaru, neboť v tomto měsíci se jejich starost změnila ve velkou radost a smutek vystřídalo hodování. Necht' si posílají dary a pomáhají chudým. A na památku toho, jak se změnil jejich los neboli púr, budiž tyto svátky nazvány Purim.“* (1:22:04-1:22:45) Naopak Hudson nechala sepsat všechny tyto události a ustanovit svátek Purim Mordokaje.

Největší přínos Ester k židovské tradici spočívá právě v ustanovení svátku Purim. Přesto tuto důležitou část příběhu některé parafráze, zvláště ty, které jsou určené dětem, zjednodušují nebo zcela vynechávají, a nepředávají tak poselství, které předávají SZ texty.

V rámci oslav se kniha Ester předčítá z pergamenového svitku (Chalupa 1999, s. 83). Tento příběh je vysvětlením, proč Židé slaví každým rokem ve stejnou dobu svou záchranu před pogromem hodováním, posílají si vzájemně dárky a myslí na chudé. Purim se slaví na jaře před Velikonocemi. Symbolické věšení Hamana připomíná lidový zvyk vynášení Smrti (Zimy), popravu zla a příchod nového života (Spiegel 2007, s. 187-188).

Nejkratší a nejjednodušší z komparovaných parafrází je příběh Ester v Malé kufříkové Bibli. Autorka shrnula celý příběh do pěti vět. Tato Bible je určená nejmenším čtenářům či posluchačům, proto jsou příběhy velice zjednodušeny. V Bibli

jsou obsaženy i krátké modlitby pro děti a mnoho ilustrací, díky kterým lépe pochopí příběh i děti, které ještě neumějí číst. Kniha určitě zaujme malé děti také tím, že na hřbetu je připevněno plastové držadlo, takže Bible vypadá jako malý kufřík.

Nejvíce informací se lze dozvědět z parafrází určených dospělým čtenářům a posluchačům. Celovečerní film celkem přesně vypráví příběh tak, jak je znám z SZ textů, ale některé situace navíc doplňuje a vysvětluje. Ve filmu si je Mordokaj vědom toho, že se zachoval nerozumně a neuváženě, když se nepoklonil Hamanovi. Jeho přítel Ezdráš ho však utvrzuje ve správnosti jeho jednání, tvrdí, že sice žijí mezi Peršany, ale musejí zůstat věrni svému Hospodinovi (0:06:10-0:06:30). Spolu s Ezdrášem vystupuje v příběhu i Nehemjáš, který také neprozradil, že je Žid, aby mohl pracovat v paláci jako královský číšník a obsluhovat krále. Ezdráš přesvědčuje Židy, kteří zůstali žít v Šúšanu, že záchrana židovského lidu a jejich vlastní přežití je možné pouze v zemi zaslíbené Abrahámovi, a prosazuje návrat do Jeruzaléma (1:14:50-1:11:11). SZ kniha Ester již tyto informace neobsahuje. Tyto události je možné najít v dalších SZ knihách, a to v knihách Ezdráš a Nehemjáš.

Hudson ve své knize převyprávěla příběh s využitím svých bohatých vědomostí a zkušeností ze svých studií a svých cest. Vystudovala filozofii a teologii na univerzitě v Cambridgi. V knize tedy využila své znalosti ze Starého zákona i z cest po Středním východě (Hudson 2000, obálka). Její parafráze tak doplňuje původní příběh a poselství knihy Ester.

Největším rozdílem ve zpracování Hudsonové proti SZ textům je postava Vašti. Hudson ponechává Vašti po celou dobu vyprávění, zatímco SZ texty i ostatní parafráze ponechávají Vašti pouze pro uvedení Ester do příběhu a po jejím zapuzení se o ní dále nezmiňují. Zde král Vašti také zapudil, ale nikdy ji nepřestal milovat. Nadále zůstala v jeho harému, odkud plánovala a organizovala pomstu. Snažila se Ester všemožně škodit, vystrašit ji a ponížít a jako Židovku se jí pokusila i zabít. Stále měla v paláci své věrné poddané, kteří riskovali svůj život, aby splnili její rozkazy. Postava Vašti zde představuje velké zlo srovnatelné s Hamanem.

Největší překvapení přichází v závěru knihy, kdy král opět prohlásí Vašti za svoji manželku a královnu. Naopak Ester je tou, která po rozvodu s králem opouští palác. Naprosto opačný je závěr celovečerního filmu, kde král Ester ujistí o své náklonnosti, lásce a důvěře. SZ texty vztah krále a Ester v závěru knihy již nepopisují.

Ženy mají v Megile zvláštní postavení. Jak uvádí Ariel (2016, s. 34-35), na jedné straně jsou opomíjené a bezprávné, ale na straně druhé ovlivňují veškeré dění.

Megila staví do protikladu poslušnou Ester a vzpurnou Vašti. Ester se zprvu jeví jako tichá a poslušná dívka, ale v pravém okamžiku se projeví její síla a odvaha. Vašti se projevuje jako samostatná a emancipovaná žena, která se chová pyšně a povýšeně. Obě tyto ženy jsou silné osobnosti s vlastním názorem a každá volí vlastní cestu, jak dosáhnout svého cíle (Ariel 2016, s. 35-36).

Podle Eriksona (2022, s. 19-20) má každý člověk ve společnosti určitý úkol, který vyplývá z kulturních hodnot společnosti. Neboť právě kultura, v níž jedinec vyrůstá, má zásadní vliv na jeho osobnost. Dubinová (2008, s. 157) doplňuje, že rabíni zcela bezdůvodně zavrhnou Vašti jenom proto, aby vyzdvihli kladný přínos královny Ester.

Podle Pechy (2006 s. 75-76) však nelze postavení ženy v babylonské společnosti označit za zcela bezprávné. Společenské místo ženy bylo odvozeno od postavení jejího manžela. Z toho vyplývá, že královny či manželky vysoce postavených hodnostářů mohly mít významnou pozici ve společnosti. Manželka byla podřízena svému muži, ale ve vedení domácnosti zaujímal postavení jako *paní domu*. Muž mohl mít vedle legitimní manželky ještě několik konkubín, které měly podřízené postavení vůči manželce. Přesto byla babylonská rodina v zásadě monogamní.

Seznam zkratek

ČSP Český studijní překlad

JB Jeruzalémská Bible

LXX Septuaginta

MT masoretský text

SZ starozákonní

Seznam použitých zdrojů

Knihy

ARIEL, Jigal, 2016. *Příběh knihy Ester*. Přeložil Jan DIVECKÝ, přeložila Karol SIDON. Praha: P3K. ISBN 978-80-87343-62-3.

BÁNDY, Juraj, 2004. *Úvod do Starej zmluvy*. Bratislava: Univerzita Komenského. ISBN 80-223-1885-X.

Bible: Český studijní překlad, 2009. Přeložil Michal KRCHŇÁK, přeložil Antonín ZELINA, přeložil Pavel JARTYM. Praha: KMS. ISBN 978-80-86449-61-6.

BIČ, Miloš, 1990. *Při řekách babylónských: dějiny a kultura starověkých říší Předního orientu*. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-032-X.

ČERNUŠKOVÁ, Veronika, CHALUPA, Petr, 2016. *Knih Ester: v řeckých verzích (septuaginty a alfa-textu)*. Praha: Vyšehrad. Raně křesťanská literatura. ISBN 978-80-7429-644-4.

DAVIDSON, Alice Joyce, 1989. *The Story of Esther*. Norwalk: C. R. Gibson Company.

DUBINOVÁ, Terezie, 2008. *Ženy v Bibli, ženy dnes*. Praha: Židovské muzeum. ISBN 978-80-86889-69-6.

ERIKSON, Erik H., 2022. *Dětství a společnost*. Přeložil Jan VALEŠKA. Praha: Portál. Klasici (Portál). ISBN 978-80-262-1956-9.

HUDSON, J. Francis, 2000. *Příběh královny Ester*. Praha: Knižní klub. ISBN 80-242-0388-X.

CHALUPA, Petr, 1999. *Královna Ester: kniha Ester v pohledu synchronním a diachronním*. Svitavy: Trinitas. Studium (Trinitas). ISBN 80-86036-26-X.

CHALUPA, Petr, 2017. *Ester: skrytý Bůh a statečná židovská dívka*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností. Český ekumenický komentář ke Starému zákonu. ISBN 978-80-7545-037-1.

CHOURAQUI, André, 1995. *Dějiny judaismu*. Přeložila Alena BLÁHOVÁ. Praha: Victoria Publishing. Vědět víc (Victoria Publishing). ISBN 80-85865-81-5.

JEPSEN, Alfred, 1997. *Královská tažení ve starém Orientu: od Sinuheta k Nabukadnezarovi = Von Sinuhe bis Nabukadnezar*. 2. vyd. Přeložil Jiří PROSECKÝ, Břetislav VACHALA. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-213-6.

Jeruzalémská bible, 1996. Svatá bible vydaná Jeruzalémskou biblickou školou: pracovní vydání. Praha: Krystal OP. ISBN 80-85929-12-0.

KAISER, Otto, HOBLÍK, Jiří, 2006. *Odkaz alexandrijských Židů: úvod do deuterokanonických knih Starého zákona*. Praha: Vyšehrad. Teologie (Vyšehrad). ISBN 80-7021-592-5.

KLENGEL-BRANDT, Evelyn, 1983. *Starověký Babylon*. Přeložila Běla DINTROVÁ. Praha: Vyšehrad.

KOSÁKOVÁ, Eva, 2006. *Slovník judaik*. 2. vyd. Ilustrovala BERGMANNOVÁ KLÍMOVÁ, Hana. Praha: Židovské muzeum. ISBN 80-86889-39-4.

KUNETKA, František, 2001. *Židovský rok a jeho svátky: "Budeš se radovat před Hospodínem, svým Bohem" (Dt. 16,11)*. 4. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-0356-0.

LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana, 2006. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

LUKEŠOVÁ, Anna, 1993. *Příběhy z Bible vyprávěné pro děti a mládež podle ekumenického překladu Bible*. Praha: Česká biblická společnost. ISBN 80-900881-2-0.

MOORE, Carey A, 1971. *Esther*. New York: Doubleday. The Anchor Bible [Doubleday, edice]. ISBN 0-385-50912-X.

NOSEK, Bedřich, DAMOHORSKÁ, Pavla, 2016. *Židovské tradice a zvyky*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-2996-4.

OLESEN, Cecilie, 2012. *Moje malá kufříková bible*. 2. vyd. Ilustroval MAZALI, Gustavo, přeložil BORZIČ, Adam. Praha: Česká biblická společnost. ISBN 978-80-85810-95-0.

PECHA, Lukáš, 2006. *Babylónie*. Praha: Libri. Stručná historie států. ISBN 80-7277-137-X.

RENDTORFF, Rolf, 2015. *Hebrejská bible a dějiny: úvod do starozákonní literatury*. 4. vyd. Přeložil HOBLÍK, Jiří. Praha: Vyšehrad. ISBN 978-80-7429-541-6.

ŘÍČAN, Pavel, 2021. *Cesta životem: vývojová psychologie*. 4., dop. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1783-1.

SCHUBERT, Kurt, 2003. *Dějiny Židů*. Přeložil KYNCL, Petr. Praha: NS Svoboda. Vědět a znát. ISBN 80-205-1036-2.

SOUČKOVÁ, Jana, 1979. *Starověký Přední východ*. Mladá fronta.

SPIEGEL, Paul, 2007. *Kdo jsou Židé?* Přeložil Pavel DOBŠÍK, přeložila Eva DOBŠÍKOVÁ. Brno: Barrister & Principal. ISBN 978-80-87029-07-7.

TERNER, Erich, 1993. *Stát Izrael: encyklopedický přehled*. 2. rozš. vyd. Pardubice: Kora. ISBN 80-85644-00-2.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.

VĚTROVEC, Pavel, 2020. *První studium Starého zákona*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4459-2.

Internetové zdroje

Biblické příběhy: Esther (1999). In: *YouTube* [TV film]. Režie Raffaele Mertes, Německo, Itálie, USA. [online]. [cit. 2023-10-16]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=TwvAqXzL4Gk>

Biblické příběhy: Queen Esther (1998). In: *YouTube* [animovaný film]. Produkce Hanna-Barbera, USA [online]. [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=2Lb7JJTSNhI>

Got Questions, 2022. *Summary of the Book of Esther* [online]. [cit. 2022-12-31]. Dostupné z: <https://www.gotquestions.org/Book-of-Esther.html>

Abstrakt

ŠTĚPÁNOVÁ, Alena. *Starozákonní kniha Ester a její parafráze*. České Budějovice. 2023. Bakalářské práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologie. Vedoucí práce doc. ThLic. Adam Mackerle, Th.D.

Klíčová slova: Bible, Starý zákon, kniha Ester, judaismus, Purim, parafráze

Cílem bakalářské práce je komparace starozákonní knihy Ester s jejími vybranými parafrázemi a kritické zhodnocení práce autorů parafrází s textem. Nejprve je stručně představen příběh knihy Ester a její hlavní postavy. Poté je porovnán obsah knihy Ester v Českém studijním překladu Bible (masoretský text) s obsahem knihy Ester v českém překladu v Jeruzalémské Bibli (Septuaginta). S těmito dvěma verzemi jsou postupně komparovány vybrané parafráze podle předem stanovené struktury. Porovnávání textů bylo provedeno metodou komparativní analýzy a bylo poukázáno na hlavní rozdíly a podobnosti komparovaných děl. Též bylo zhodnoceno, jak parafráze mění či nemění původní pointu knihy Ester. V závěru práce jsou shrnuty poznatky těchto komparací.

Abstract

The Old Testament book of Esther and its paraphrase

Keywords: Bible, Old Testament, Book of Esther, Judaism, Purim, Paraphrase

The aim of the bachelor thesis is the comparison of the book of Esther from the Old Testament with its selected paraphrases and a critical evaluation of the work of the authors of the paraphrases with the text. The thesis first briefly introduces the story of the book of Esther and its main character. Then the contents of the book of Esther in the Czech study translation of the Bible (Masoretic text) are compared with the contents of the book of Esther in the Czech translation of the Jerusalem Bible (Septuagint). Subsequently, selected paraphrases in both versions are compared according to a predetermined structure. The assessment of the texts was carried out using the method of comparative analysis, where the main differences and similarities of the compared works were pointed out. As a result, it was also evaluated how the paraphrase changes or does not change the original point of the book of Esther. At the end of the work, the findings of these comparisons are summarized.